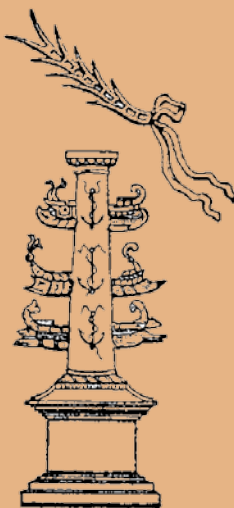

TIDSKRIFT
I
SJÖVÄSENDET

UTGIVEN AV
KUNGL. ÖRLOGSMANNASÄLLSKAPET

I
KARLSKRONA.

1945.

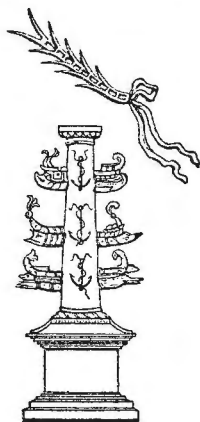
108:e årgången.

Häfte N:r 1

TIDSKRIFT
I
SJÖVÄSENDET

UTGIVEN AV
KUNGL. ÖRLOGSMANNASÄLLSKAPET

I
KARLSKRONA.

1945.

108:e årgången.

KARLSKRONA
K. L. SVENSSONS EFTR:S BOKINDUSTRI•A.•B.
1945

Innehåll i Tidskriftens 108:e årgång.

	Sid.
Anförande jämlikt stadgarna § 22 av konteramiral Greve Ehrensvärd vid nedläggandet av sin befattning som ordförande på högtidsdagen den 15 november 1945	593.
Anförande inför Kungl. Marinförvaltningens personal av konteramiral S. H:son Ericson vid tillträde som souschef vid ämbetsverket den 1 september 1945..	463.
De deltillverkade hamnarna på Normandies kust sommaren 1944	531.
De ryska motortorpedbåtarna i kampen om Varangerfjord hösten 1944	629.
Den tekniska utvecklingen och krigskonsten	33.
Erik XIV:s skeppsregemente	556.
Fartygsförluster	240.
Fartygsledningen och artilleriet	340.
Förteckning över nyinkommen litteratur .. 61, 176, 178, 246,	304.
Färdighet i skärgårdsnavigering	553.
Handelsflottans organisation i de krigförande länderna under världskriget 1939—1945	424.
Handelskrig och handelskydd i Engelska Kanalen och på Nordsjökusten	103.
»Handledning för skeppsbrutna»	350.
Inledningsskedet av invasionen i Normandie	218.
Kortfattad redogörelse för flottans beredskapstjänst 1939—1945	414, 469, 521.
Krigserfarenheter och kustartilleriförsvar	515.
Krigets erfarenheter — en offensiv flotta	411.
Kungl. Örlogsmannasällskapets tävlingsämnen för år 1945	3.
Litteratur	174, 241, 301, 461, 512, 600, 657.
Löntagare och annat folk på Karlskrona örlogsvärv	389.

Sid.

Marinöverläkarens yttrande över del I av 1944 års militärsjukvårdskommittés betänkande	134.
Meddelande från Kungl. Örlogsmannasällskapet..	1, 2,
	125, 126,
	181, 563,
	611.
Minnesteckningar	566.
Modellkammaren	355.
Modellkammarens kanoner och kanonkulor	378.
Moderna sikten för automatpjäser	541.
Några synpunkter på ekoradiens utveckling och dess inverkan på sjökrigföringen	482.
Några ord om sjömilitärt skriftspråk	647.
Några synpunkter på sjukvårdsstridstjänsten	229.
Några synpunkter på det svenska torpedbåtsvapnet	291.
Några synpunkter på utformningen av förliga bryggan på kustjagare, typ Mjölner	545.
Om sjöartilleri mot landmål	434.
Om utkikstjänst	39.
Principiella synpunkter på kombinerade operationer ..	158.
Redaktionellt	462, 656.
Sak- och författareregister till Tidskrift i Sjöväsendet 1901—1940	300.
Sjöfolkets beväpning	370.
Sjösport och navigering	503.
Stabsfartyg	127.
Statens sjökrigshistoriska samlingar	357.
Synpunkter på jungmännens vidare utbildning på flottans fartyg	651.
Vägledning genom Modellkammarens utställning »Varv, skepp och vapen»	398.
Utdrag ur årsberättelse i reglementen och förvaltning ..	307.
Utdrag ur årsberättelse i skeppsbyggeri och maskinväsende	612.
Årsberättelse i artilleri och handvapen	182, 249.
Årsberättelse i sjökrigskonst och sjökrigshistoria..	6, 65.

Meddelande från Kungl. Örlogsmannasällskapet nr 9/44.

Ordinarie sammanträde onsdagen den 6 december.

1. Valdes Direktören vid A.-B. Götaverken *Ernst August Hedén* till hedersledamot.

2. Jämlikt Sällskapets stadgar § 20 bestämdes följande arbetsordning för år 1945, nämligen:

Ordinarie sammanträde andra onsdagen i januari samt första onsdagen i envar av månaderna februari, mars, april, oktober, november och december,

högtidssammanträde torsdagen den 15 november.

3. Valdes till revisorer för år 1945 ledamöterna *Schröder* och *Fredholm* med ledamoten *Wesström* som suppleant.

4. Valdes ledamoten *Kolmodin* till föredragande för år 1945 i vetenskapsgrenen artilleri och handvapen med ledamoten *Svedelius* som suppleant.

5. Föredrog ledamoten *Nyman* av ledamoten *Kolmodin* ingivet anförande jäml. stadgarna § 31.

6. Föredrog ledamoten *Lagerman* delar ur avgiven årsberättelse för år 1944 i vetenskapsgrenen artilleri och handvapen.

Karlskrona den 20 december 1944.

Sekreteraren

Meddelande från Kungl. Örlogsmannasällskapet nr 1/45.

Ordinarie sammanträde onsdagen den 10 januari.

1. Valdes ledamoten *Th. Lindgren* till föredragande i vetenskapsgrenen minväsende för år 1945 med ledamoten *P. I. Lindström* som suppleant.

2. Höll ledamoten *Fogelberg* anförande jäml. stadgarna § 31.

3. Valdes kaptenen vid Kungl. Flottan *Olof Herman Christoffer Sahlin* till korresponderande ledamot.

4. Föredrog ledamoten *Wesström* utdrag ur av ledamoten *Lindh* avgiven årsberättelse i vetenskapsgrenen torpedväsende år 1944.

Karlskrona den 16 januari 1945.

Sekreteraren

Kungl. Örlogsmannasällskapetets tävlingsämnen för år 1945.

1. Hur har, särskilt med hänsyn till svenska förhållanden, krigföringens utveckling återverkat på sjöstridskrafternas uppgifter och betydelse i riksförsvaret?
2. Luftkrigföringens inverkan på sjökrigföringen i innanhav.
3. Taktiska tendenser inom sjökrigföringen med ledning av hittills kända erfarenheter från nu pågående krig?
4. I vad mån inverka flygvapnets och de moderna motmedlens tillkomst på de svenska ubåtarnas utnyttjande och taktiska uppträdande under krig?
5. Riktlinjer för ö. v. torpedfartygs utnyttjande i vårt sjöförsvaret.
6. Åtgärder för effektivare bekämpning av flygstridskrafter från fartyg resp. kustartilleriförsvarsanläggning.
7. Vilka krav ställer den moderna nattaktiken på sjökrigsmaterielens utformning och personalens utbildning?
8. Vilka krav föreligga på sjöartilleriets materiel och utbildning för beskjutning av mål i land?
9. Hur bör en svensk sjöstyrka av kustflottans omfattning skyddas mot anfall från flygstridskrafter?
10. Vilka krav ställer den moderna minkrigföringen på motåtgärder såväl inom kustflottan som inom marindistrikten?

11. I vad mån och enligt vilka grunder kan taktisk samverkan äga rum mellan sjöstridskrafter och kustartilleribatterier (fasta och rörliga)?
12. I vilka avseenden kan tillkomsten av ER-anläggningar beräknas komma att påverka kustartilleriets taktik?
13. Det moderna flygvapnets inverkan på kustartilleriförsvarens organisation och kustartilleriets taktik.
14. Rörliga kustartilleriförbands uppgifter, betydelse och användning i det svenska riksförsvaret.
15. Radioteknikens utnyttjande och utvecklingsmöjligheter inom kustartilleriförband.
16. Framtidsperspektiv ifråga om framdrivningsmaskiner på stridsfartyg.
17. Principer för skyddskoppling av maskinanläggningar på stridsfartyg och deras inverkan på konstruktionen.
18. Synpunkter på en organisation för att i krig möjliggöra reparation av övervattensskador på örlogsfartyg, då omständigheterna ej medgiva uppsökande av varv.
19. Svenska marindistriktsorganisationen ur förvaltningstekniska synpunkter.
20. Synpunkter på arbetsuppgifter och utbildning för den personal inom marinen, som avses för intendenturtjänst.
21. Hur bör allmänheten på ett effektivare sätt än hittills bringas kännedom om marinen? Plan för sjöförsvarets upplysningsverksamhet.
22. Fritt val av ämne inom området för Kungl. Örlogsmannasällskapets verksamhet.

Tävlingsskrift bör, åtföljd av förseglad valsedel upptagande författarens namn och adress eller ock ett valspråk, vara ingiven till Kungl. Örlogsmannasällskapets sekreterare, Karlskrona senast den 1 nästkommande september.

Finner Sällskapet inlämnad tävlingsskrift förtjänt av pris, tilldelas författaren Sällskapets medalj i silver. Skulle inläm-

nad skrift vara av synnerligen utmärkt förtjänst, kan Sällskapet besluta att tilldela författaren samma medalj i guld.

Sällskapet har dessutom anslagit en summa av högst 500:— kronor att utdelas till prisbelönad författare, som enligt Sällskapets bedömande gjort sig därav förtjänt.

Tävlingsskrift, som icke kan belönas med pris, men likväl anses förtjänt av Sällskapets erkännande, erhåller på högtidsdagen hedrande omnämmande.

Skulle den förseglade sedel, vilken åtföljer skrift, som blivit prisbelönad eller erhållit hedrande omnämmande, endast innehålla valspråk, tillkännagives detta under första hälften av november månad i »Post- och Inrikes Tidningar» med anhängan, att författaren ville till Sällskapet uppgiva namn och adress.

Kungl. Örlogsmannasällskapet förbehåller sig rätt att i sin tidskrift offentliggöra inlämnad tävlingsskrift.

Karlskrona i december 1944.

Sekreteraren.

Årsberättelse i sjökrigskonst och sjökrigshistoria 1944.

Avgiven av ledamoten *E. af Klint*.

Den senast avgivna årsberättelsen i sjökrigskonst och sjökrigshistoria omfattade tiden fram till den 13 maj 1943, då Tunisiens fullständiga erövring ansågs bilda en lämplig milstolpe i det strategiska skeendet. Föreliggande årsberättelse anknyter till sin föregångare och behandlar tiden fram till den 6 juni 1944, då åter en viktig milstolpe i kriget restes med inledandet av invasionen i Frankrike.

Under de tretton månader, som årsberättelsen omspanner, har kriget berört alla kontinenter och alla hav. Två rena lantkrig ha rasat, det ena i Ryssland och det andra i Kina. I övrigt har kriget bibehållit sin starkt marina karaktär.

Under de många och stora amfibieoperationer, som kommit till utförande både i Stilla havet och i Medelhavet har samverkan de tre försvarsgrenarna emellan utvecklats och fulländats.

Kriget har i stort varit en kamp om råvarutillgångarna och deras utnyttjande. För axelmakterna har det gällt att försvara och utnyttja vad man under de första lyckosamma åren lyckades komma över för att därmed höja sin krigspotential. För de allierade har det däremot gällt att återtaga dessa områden eller åtminstone att försvåra deras utnyttjan-

de. På allierad sida ha USA:s och Sovjetunionens industrier kastats i vågskålen och uppnått en kapacitet, som ingen kunnat förutse.

Såväl i USA som i Ryssland ha nya arméer med förvänsvärd snabbhet stampats ur marken.

Bakom fronterna har således en kamp om krigspotentialen pågått, ur vilken de allierade avgått med segern.

Ett utmärkande och helt nytt drag för detta krig, kanske just på grund av dess karaktär av koalitionskrig, har varit den växelverkan mellan politik och strategi, som ägt rum. Särskilt under det gångna året har den politiska verksamheten varit starkt framträdande. Vid de många konferenser, vid vilka de ledande statsmännen träffats, ha betydelsefulla avgöranden för krigföringen i stort alltid träffats. En intim samverkan har därigenom åstadkommit mellan de förenade nationernas krigsansträngningar inom skilda delar av världen.

För att ge bakgrund åt sjökrigföringen har det ansetts lämpligt att inleda årsberättelsen med en översikt av kriget i stort. Därefter följer en redogörelse för sjökriget inom de olika krigsskådeplatserna. I ett sista avsnitt äro vissa erfarenheter och lärdomar samlade.

De underrättelser, som stå till buds, äro tyvärr i hög grad ofullständiga, motstridiga och ofta propagandistiskt färgade. Såväl sammanställningen som de ur densamma dragna erfarenheterna och lärdomarna äro därför behäftade med brister, för vilka författaren ber om överseende.

I. Översikt av kriget i stort.

Den tid årsberättelsen omfattar har varit en tid av förberedelser för de förenade nationernas slutliga avgörande anfall mot »Festung Europa». Under denna tid har för det direkta anfallet nödvändiga basområden i öster och söder erövrats dels genom den ryska offensiven på ostfronten och dels genom de

allierades landstigning i Italien. De brittiska öarna och de erövrade områdena i Nordafrika ha laddats upp. Den tyska krigsindustrien har utsatts för systematisk flygbombning samtidigt som partisaner och sabotageverksamhet försvårat kommunikationerna och bundit tyska trupper i Europas alla hörn. Förberedelse tiden har också varit en tid av livlig politisk verksamhet för att samordna krigsansträngningarna och manövrera in de tyska »vassallstaterna» och de neutrala på den allierade sidan eller åtminstone förmå dem att avbryta sina handelsförbindelser med Tyskland. På tysk sida ha strävandena gått ut på att hålla kvar de med Tyskland förbundna nationerna och tvinga dem till ökad krigsinsats.

Ryska offensiven.

Den ryska vinteroffensiven 1942—1943 och den därpå följande tyska motoffensiven hade slutat med en betydande tysk seger och ett allvarligt bakslag för ryssarna. Fronten, som sålunda åter stabiliserats på våren 1943, sträckte sig från Leningrad i norr över Welikije-Luki-Orel-Char'kov till Taganrog vid Asovskasjön. Där kom den att förbli ända tills i början av juli, då tyskarna inledde sommarens fälttåg med sin sk profylaktiska offensiv. Ehuru frontens geografiska sträckning våren 1943 var ungefär densamma som våren 1942, voro styrkeförhållandena dock helt förändrade. Tillförseln sjövägen från Västmakterna i förening med en ständigt ökad inhemsk krigsproduktion och massutbildning av Rysslands outtömliga tillgångar på folk började nu på allvar göra sig gällande. Det blev därför möjligt för ryssarna att åstadkomma en oerhörd uppladdning av fronten samtidigt som en uttunning hade skett på den tyska sidan. Sedan det tyska anfallet i juli 1943 brutit samman inför de kraftiga ryska motanfallen, vidtog den stora tyska reträtten. Från Vitebsk i norr till Kuban-brohuvudet vid Svarta havet i söder rullade den ryska offensiven oavbrutet fram mot väster och stoppade inte upp förrän de ryska stormvågorna bröto sig mot Karpaternas bergskammar. I

över åtta månader pågick den ryska offensiven, en militär prestation, som saknar motstycke i historien.

I mitten av januari 1944 utsträcktes den ryska offensiven även till Wolchowfronten söder om Leningrad. Denna ledde snabbt till tysk reträtt ur Ingermanland och rysk framryckning till Narva-linjen.

I april avstannade slutligen den ryska offensiven, men då var den gamla ryska gränsen i stort sett nådd samt delar av östra Polen och hela Bessarabien återerövrade.

Genom framryckningen till Dnjepr hade Krim isolerats i början av november. Det blev den tyska Svarta havs-flottans uppgift att sedermera evakuera de tyska och rumänska trupper, som blivit avskurna på halvön, en operation, som slutfördes den 9 maj, då Sevastopol återtog av ryssarna.

Den tyska reträtten ur Ryssland genomfördes med stor skicklighet och med förhållandevis små förluster. Den blev nödvändig, eftersom den tyska ledningen tvingades att spara folk och materiel med tanke på risken av en »andra front» och de krav, som kriget i Italien ställde på armén. Hotet i väster fick således ett avgörande inflytande på kriget i öster.

Genom den ryska offensiven berövades tyskarna det bördiga Ukraina och de för den tyska råvaruförsörjningen och krigsindustrien så värdefulla områdena vid Donez. Men den tyska armén lyckades draga sig tillbaka utan att låta sig infångas av de ryska griparmar, som utefter Svarta havets kust i söder och över Kiev i norr sökte infånga densamma i Dnjeprbågen, där världshistoriens största slag utkämpades. Operationens huvudmål, fiendens sammanbrott, uppnåddes aldrig av ryssarna.

Finska fronten.

Om verksamheten på den egentliga ostfronten således under år 1943 och början av 1944 varit i allra högsta grad dynamisk, var så icke förhållandet med den finska fronten. År 1943 kännetecknas tvärt om av stiltje. Först i början av februari 1944 kom uppmärksamheten åter att riktas på Finland

i och med att betydande ryska bombplansförband började anfalla Helsingfors och andra finska städer. Samtidigt härmed gav USA Finland en ny maning till fred, vilket också hade till följd, att fredsförhandlingar mellan Finland och Ryssland upptogs. De ryska villkoren kunde dock inte accepteras av finnarna. Finland kom därför att fortsätta kampen på Tysklands sida.

Medelhavsområdet.

Den brittiska segern vid El Alamein och den engelsk-amerikanska landstigningen i Franska Nordvästafrika hade snabbt lett till, att initiativet övergått till de allierade. Den 8:e brittiska arméns snabba framryckning från Egypten efter Rommels vikande styrkor och generalerna Alexanders och Eisenhowers anfall från väster resulterade i att resterna av den tyska Afrika-kåren sammanträngdes i brohuvudet i Tunisien. Den engelska flottan gjorde en evakuering sjövägen omöjlig, och den 13 maj 1943 upphörde det sista axelmotståndet i Afrika.

Den 11 juni inleddes de allierades anfall mot Italien med erövringen av Pantellaria. Den 10 juli inleddes anfallet mot Sicilien, och den 17 augusti var Sicilien helt i allierad hand.

När kriget under det första halvåret av 1943 började närma sig det italienska moderlandet, framträdde allt starkare tecken på krigsleda bland den italienska befolkningen. Oppositionen mot Mussolini växte.

Genom Mussolinis störtande den 25 juli blev Italiens läge än mer kritiskt. De allierade krävde ovillkorlig kapitulation och tyskarna fordrade att kriget skulle fortsättas. Tyska trupper transporterades snabbt sydvart genom alppassen, och då de allierade den 3 september gingo över Messinasundet, bröt det italienska motståndet samman. Axeln hade brustit, och Tyskland tillfogats ett allvarligt politiskt nederlag och en befärlig prestigeförlust.

Den omedelbara vinsten för de allierade var, att den italienska flottan föll i allierad hand. Redan den 30 maj hade

den franska Alexandria-flottan gått över på allierad sida. Därmed hade de allierade vunnit praktiskt taget obestridd herravälde i Medelhavet.

Den 9 september landstego de allierade vid Salerno och Taranto och den 17 september förenades 5. och 8. armén vid Neapel, varefter fronten i Italien stabiliserades. Den 22 december skedde den allierade landstigningen vid Nettuno och Anzio.

De allierade fingo i Italien ett basområde för bombflyget, från vilket södra och östra Tyskland samt Ungern och Rumänien kunde nås och varifrån anfallsföretag på en gång kunde utföras både mot Sydfrankrike och mot Balkan.

En ny front hade också upprättats i Europa, vilken skulle komma att suga åt sig tyska trupper och därmed avlasta trycket på ostfronten. Den slutliga stora avlastningsoffensiven mot Västeuropa lät dock av flera skäl ännu vänta på sig.

Ubåtskriget.

Ett av skälen till detta dröjsmål var ubåtskriget, som fortfarande på våren 1943 skördade ett stort antal offer. På försommaren visade sänkningarna dock en markerad tendens till nedgång och mot slutet av året voro sänkningssiffrorna de lägsta under hela kriget. Antalet sänkta ubåtar steg också mot slutet av 1943 i kapp med massproduktionen av handelsfartyg, och vid årsskiftet 1943—44 måste till och med Hitler erkänna, att ubåtskriget gav dåligt resultat. Tyskarna hade redan vid denna tidpunkt i själva verket förlorat ubåtskriget, och det allierade tonnaget ökade snabbt.

Samordnandet av de allierades krigsansträngningar.

Ett annat viktigt skäl till att de allierade under våren 1943 icke voro färdiga för större anfall mot Europa var, att deras krigsansträngningar då ännu icke voro på ett effektivt sätt samordnade. Vid *Casablanca-konferensen* i januari 1943 ha-

de England och Amerika huvudsakligen planlagt sommarens offensiv mot Italien. Nu återstod att även inordna de båda andra stora bundsförvanterna, Ryssland och Kina, i de gemensamma ansträngningarna. Här uppställde sig emellertid svårigheter, emedan Ryssland fortfarande upprätthöll fredliga relationer till Japan.

Det första resultatet av Englands och Amerikas strävan till samarbete med sina bundsförvanter blev *Quebec-konferensen* i augusti. Vid denna var nämligen den kinesiske utrikesministern Soong närvarande. Konferensens förhandlingar rörde sig också till stor del om förhållandena i Fjärran Östern.

Sedan Kina inordnats i de allierades gemensamma krigsansträngningar, kom turen till Ryssland. Både Churchill och Roosevelt hade länge arbetat på att få till stånd ett sammanträffande med Stalin. Försiktigheten bjöd emellertid, att först låta de tre stormakternas utrikesministrar dryfta problemen. Så skedde också vid *Moskva-konferensen* i slutet av oktober, där Eden och Hull sammanträffade med Molotov. I de allmänna förhandlingarna deltog även representanter för Kina. Resultatet av konferensen framlades den 1 november i en deklARATION, där de fyra stormakterna proklamerade sin enighet att fortsätta kriget mot de axelmakter, med vilka respektive länder voro i krig, ända tills dessa makter nedlade vapnen på basis av kapitulation utan villkor.

De tre huvudmakterna vid Moskva-konferensen beslöt dessutom att tillsätta ett rådgivande Europa-utskott i London. Moskvakonferensen fick redan i slutet av november sin högtidliga bekräftelse vid *Teheran-konferensen*; där Churchill och Roosevelt med en representativ stab av diplomater och militära ledare sammanträffade med Stalin, Molotov och Vorosjilov. Mötets resultat sammanfattades i en deklARATION, i vilken gavs uttryck åt de tre stormakternas beslut att samarbeta i kriget och under den kommande freden. Vidare förklarades att man enat sig om planerna för de tyska styrkornas tillintetgörande.

Teheran-konferensen var utan tvekan av utomordentlig

betydelse för det europeiska krigets förande till sitt slut. Först med denna konferens blevo de tre stormakternas planer för anfallet mot Europa samordnade efter ingående diskussioner mellan de militära experterna.

På resan till Teheran hade Churchill och Roosevelt sammanträffat med Chang-Kai-shek i Egypten, där krigföringen mot Japan diskuterades, och löftena från Quebec om verksamt allierat bistånd bekräftades och preciserades. I en utfärdad komuniké fastslogs med uppseendeväckande öppenhet, att Japan skulle berövas inte bara sina erövringar under det pågående kriget utan också alla erövringar under de föregående krigen under hela den imperialistiska eran. Korea skulle bli fritt och självständigt. Japan skulle tvingas till kapitulation utan villkor.

Den allierade flygoffensiven mot Europa.

Den ryska storoffensiven i öster fick sin motsvarighet i de allierades flygoffensiv i väster.

I samma mån som de tyska flygstyrkorna försvagades ökade de allierades i styrka och övergingo till en allt intensivare bombning av Västeuropa. I takt härmed tvingades den tyska flygindustrien att lägga över tyngdpunkten på jaktplantillverkning för att kunna tillgodose hemortens behov av jaktförsvär. Härigenom kom det tyska bombvapnet att långsamt gå tillbaka.

Bomboffensiven utfördes till att börja med uteslutande med förband baserade i Storbritannien. Allteftersom flygbaserna flyttas fram i Afrika och senare till Italien, kunde anfallen utgå jämväl från dessa basområden.

Under våren och försommaren 1943 riktade sig bomb-offensiven huvudsakligen mot den tyska krigsindustrien, särskilt inom Rhurområdet.

Under sommaren och hösten intensifierades offensiven. Under enbart juni fälldes mer bomber över Tyskland än Luftwaffe fällt över England under hela 1941. Tanken att endast

träffa mål av betydelse för krigföringen släpptes, och anfällen insattes mot storstäderna i klart syfte att göra dessa obeboeliga.

I februari 1944 anfölls den tyska jaktplansindustrien. Det tyska jaktmotståndet minskade och koncentrerades alltmer till det tyska riksområdet. Under våren utfördes anfällen med väldiga styrkor. Amerikanska daganfall med 2,000 flygplan och engelska nattanfall med 1,000 flygplan ha förekommit.

I början av april ökade intensiteten i flygkrigföringen än mer. De allierade satte då i gång sin »non stop» offensiv mot järnvägar, flygindustrier och flygbaser med tyngdpunkten förlagd i nordvästra Frankrike, Belgien och nordvästra Tyskland. Denna offensiv började i maj mer och mer att taga formen av en planmässig »invasionsbombning». Kanalkusten utsattes under veckor för nästan dagliga anfall.

Burma och Kina.

Japanernas besättande av Burma hade haft till följd, att Burmavägen från Indien till provinsen Yünnan i Kina avbrutits. Därmed hade också de allierades möjligheter att lämna Kina materiell hjälp i väsentlig mån minskats. Visserligen hade en ny väg över Ledo i norra Assam utbyggt, men denna hade endast ringa kapacitet och dessutom hotades den av japanerna. I avvaktan på att nya möjligheter till förbindelse med Kina skulle yppa sig, hade stora mängder krigsmateriel lagrats i Indien. För att göra det möjligt att transportera denna materiel vidare beslöts vid Quebec-konferensen att söka driva japanerna tillbaka ur Burma. Ett särskilt allierat överkommando för sydöstra Asien skapades under amiral Louis Mountbatten för att leda dessa operationer och de anfall, som framdeles kunde komma att insättas från väster mot de ostindiska öarna. Under senare delen av 1943 förstärktes den brittiska armén i Indien. Samtidigt kunde sjöstridskrafterna i de indiska farvattnen tillföras förstärkningar från Medelhavet.

Under januari 1943 hade betydande japanska förstärk-

ningar anlönt till Burma, och i februari igångsatte japanerna sin offensiv mot Yünnan utefter Burmavägen. Offensiven var troligen avsedd att kombineras med anfall norrifrån mot Chungking-Kinas kärnland för att på detta sätt rikta ett avgörande slag mot Chiang-Kai-sheks huvudstridskrafter. Den måste dock avbrytas på grund av brittiska och amerikanska anfall mot de japanska förbindelserna, och då regnperioden tog sin början i juni, var tillfället försuttet.

Under senare hälften av maj inledde japanerna sin andra offensiv uppför Yangtse-dalen mot Chungking. Kineserna, som kunnat frigöra trupper från Burmafronten, gingo emellertid till motanfall och drevo japanerna tillbaka med stora förluster samt besatte betydande nyerövrade områden.

Sedan nya förstärkningar ankommit till Burma, gingo japanerna åter till anfall på Yünnanfronten i början av juli. Anfallet bröts dock snart av det sega kinesiska motståndet.

Det militära läget i Kina undergick därefter inga väsentliga förändringar.

Genom att stoppa upp den japanska offensiven lyckades kineserna behålla de områden i provinserna Chekiang och Fukien, inom vilka amerikanerna sedan 1942 varit i färd med att anlägga flygbaser. Från dessa baser utgingo under försommaren 1944 bombföretag mot de japanska öarna, utförda av de stora bombplanen av typ Super Fortress.

I januari 1944 igångsattes Mountbattens offensiv i västra Burma. Denna nådde dock aldrig några mera betydelsefulla resultat, innan regnperioden började och operationerna avstannade. Orsaken härtill synes i första hand ha varit svårigheterna att övergå de mycket höga och svårtillgängliga gränsbergen mellan Indien och Burma och den svåra hungersnöd, som utbrutit i Bengalen, sedan risimporten från Burma upphört.

Krigshändelserna i Burma och Kina ha således inte varit av någon större betydelse och inte lett till några avgörande resultat. Stora japanska arméer ha dock bundits till dessa områden. Vissa tecken tyda också på, att den kinesiska krigs-

ledningen börjar kunna utnyttja den stora kvantitativa överlägsenhet, som otvivelaktigt förefinnes.

Stilla havet.

Amfibiekriget i Stilla havet har karakteriserats av en omsvängning till de allierades fördel, jämförbar med omsvängningen på ostfronten. Den växande materiella överlägsenheten på allierad sida har på allvar börjat göra sig gällande, och har gjort det möjligt för de allierade att övergå från defensiv till offensiv.

Medan striderna utkämpas till lands och i luften på de olika krigsskådeplatserna, pågår den ständiga kampen om sjöförbindelserna på världshaven, där arméer förflyttas från den ena delen av jorden till den andra likt pjäserna på ett schackbräde, och där de väldiga kvantiteter varor och förnödenheter av olika slag, som äro nödvändiga för krigföringen, flyttas fram till de olika krigsskådeplatserna. Utgången av denna kamp kommer till sist att vara utslagsgivande för utgången av hela kriget.

II. Översikt av sjökrigshändelserna.

A. *Stilla havet.*

Under 1942 hade den japanska offensiven definitivt kulminerat. Med stora ansträngningar hade det lyckats de allierade att stoppa upp den japanska anstormningen på Nya Guinea Australiens sista utanverk. Östra delen av denna ö med basen Port Moresby förblev i de allierades hand. Bakom denna bastion blev det möjligt för de allierades att samla förstärkningar för att övergå till offensiv och driva inkräktarna tillbaka. Vid tiden för årsberättelsens början hade de allierade på denna krigsskådeplats dels säkrat Port Moresby och dels återerövat Guadalcanar och Russelöarna i Salomongruppen.

I norra Stilla havet hade japanerna i juni 1942 besatt den västligaste av de tre ögrupperna i Aleuterna, Råttöarna. Orsaken till att detta lyckats torde ha varit den, att amerikanerna från början underskattat Aleuternas strategiska betydelse, möjligen på grund av de särskilt svåra väderleksförhållandena med täta dimmor och hårda strömmar, som äro förhärskande vid denna ögrupp. Även på denna krigsskådeplats hade det lyckats för amerikanerna att stoppa upp den japanska framryckningen. Den mellersta ögruppen, Andreanoföarna och den östra, Rävöarna, med den stora basen Dutch Harbour förblevo i amerikansk hand. Hit koncentrerades under våren 1943 betydande amerikanska stridskrafter för att åter fördriva japanerna och därmed komma i besittning av baser, från vilka direkta anfall kunde riktas mot det japanska moderlandet.

Den allierade fronten till sjöss över Stilla havet sträckte sig således på våren 1943 från Dutch Harbour i norr över Pearl Harbour, Guadalcanar, Fort Moresby och Honinön till Port Harbour på Australiens norr kust.

Styrkeförhållanden i Stilla havet äro ytterst vanskliga att ange. Den japanska flottan tillfördes troligen under första halvåret 1943 slagskeppen »Kaii» och »Owarii», fartyg sannolikt på över 43,000 ton med 32 knops fart och ett huvudartilleri av 40,6 eller möjligen 45 cm kaliber. Ytterligare två fartyg av denna klass voro under byggnad. Ett stort antal kraftigt bestyckade hangarfartyg hade också färdigställts.

Den japanska flottan kan under sommaren 1943 uppskattas till 10 à 12 slagskepp, 7 à 8 hangarfartyg, minst 5 hjälphangarfartyg, 30 à 35 kryssare, omkring 75 jagare och ett 80-tal ubåtar.

Den svagaste länken i Japans sjömakts var otvivelaktigt dess handelsflotta. På denna vilade den för det storjapanska imperiets existens livsviktiga uppgiften att föra råvarorna från de nyerövrade rika områdena på Sundaöarna och Bortre Indien till moderlandet samt att underhålla de japanska stridskrafterna på den asiatiska kontinenten och inom de vitt skilda övärldarna i Stilla havet. Före kriget beräknades den japanska

handelsflottan ha utgjort c:a 6,0 milj. BRT. Efter Japans inträde i kriget ökades den med 1,0—1,5 milj. BRT beslagtaget tonnage. Hur stora nybyggnader och förluster varit under kriget är inte känt, men sannolikt var den japanska handelsflottan våren 1943 inte nämnvärt större än vid krigsutbrottet. Enligt en allierad beräkning skulle japanerna behöva 20 milj. BRT för att i full utsträckning kunna genomföra transporter mellan moderlandet och den erövrade övärlden. Eftersom den japanska skeppsbyggnadsindustrien i stor utsträckning är beroende av importvaror, är den även mycket sårbar. Det är därför tydligt, att den japanska handelsflottan inte tål större förluster.

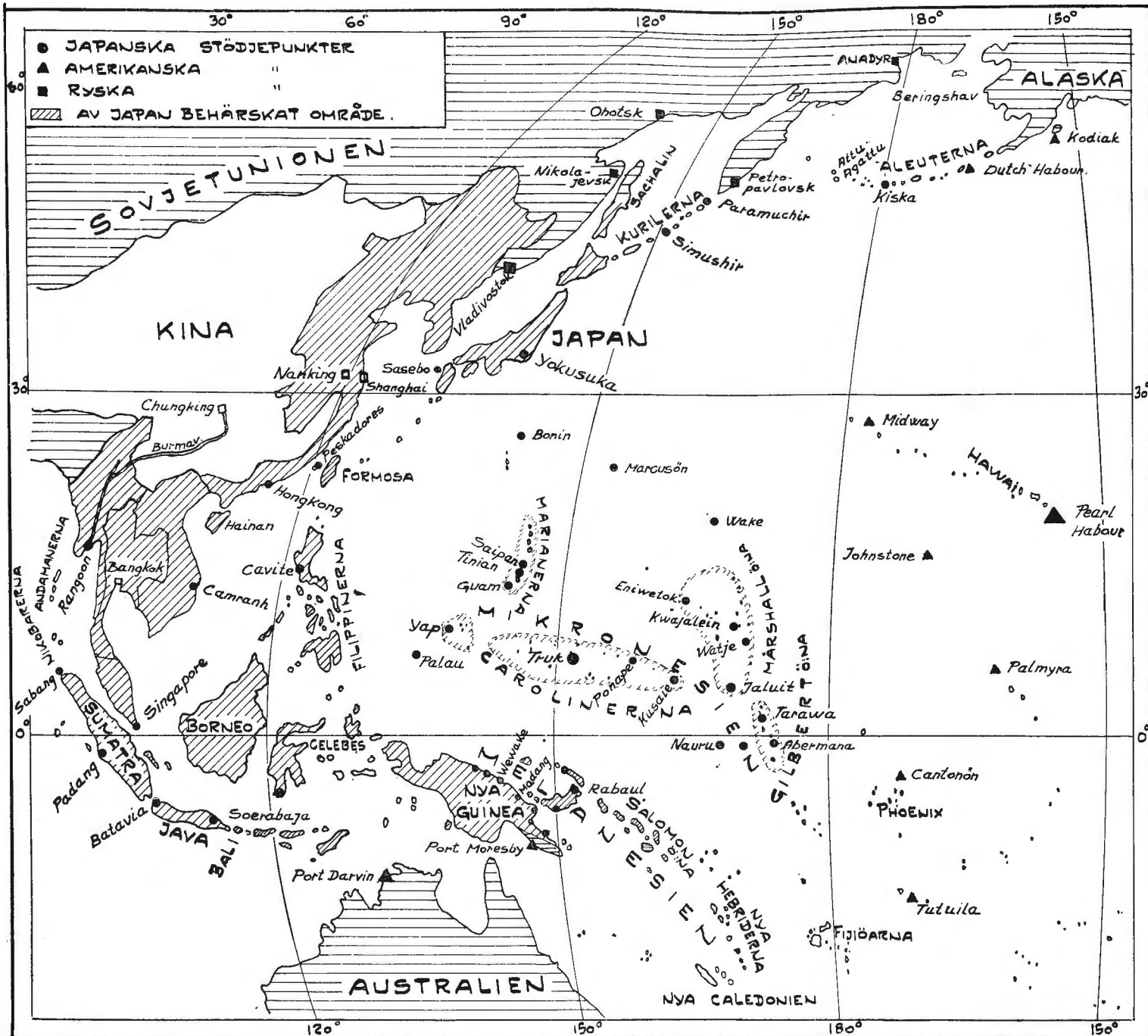
Den väldiga amerikanska upprustningen till sjöss hade under förra delen av år 1943 på allvar börjat göra sig gällande. De flesta vid Pearl Harbour skadade slagskeppen hade reparerats. Sex slagskepp av »Iowa»-klassen på 45,000 ton med 9—40,6 cm kanoner och 33 knops fart voro under färdigställande eller hade redan trätt i tjänst. Ett stort antal hangarfartyg voro likaså under färdigställande. I januari 1944 uppskattas den amerikanska flottan till 21 slagskepp, 18 hangarfartyg, omkring 50 eskorthangarfartyg, 10 tunga och omkring 35 lätta kryssare, omkring 325 jagare, omkring 300 eskortjagare och cirka 125 ubåtar. Hela denna styrka var givetvis inte samlad i Stilla havet, men huvuddelen därav, däribland de flesta slagskepp och linjehangarfartyg, torde ha varit baserad i dessa farvatten.

Av den engelska flottans 15 slagskepp och 10 hangarfartyg tillfördes, som ovan nämnts, ett flertal enheter flottan i de indiska farvattnen under sommaren 1943.

De allierade flottorna i Fjärran Östern voro alltså den japanska vida överlägsna.

Aleuterna.

Efter en period av relativt lugn inleddes den allierade offensiven i Stilla havet i början av maj 1943 med anfall mot de av japanerna besatta öarna i Aleuterna.

Anfallet utgick från Dutch Harbour. De japanska baserna på Kiska och Attu hade under årets första månader utsatts för täta flyganfall. Dessa hade koncentrerats särskilt mot Kiska. Det anfall, som amerikanarna den 11 maj inledde mot Attu, kom därför som en fullständig överraskning för japanerna. Ön ockuperades också snabbt och var redan i slutet av månaden i amerikansk hand.

Genom erövringen av Attu kom öarna Kiska och Agattu att bli omfattade av amerikanska sjö- och flygstridskrafter, varför en japansk undsättning försvårades. Efter upprepade anfall med både flyg- och sjöstridskrafter föllo öarna också den 15 augusti utan motstånd. Japanerna hade då redan evakuerat dem.

Operationerna vid Aleuterna hade under lång tid bundit så stora amerikanska styrkor, att större offensiva företag i andra delar i Stilla havet hade omöjliggjorts. Då ögruppen slutligen erövrades, kunde emellertid stora delar av dessa styrkor frigöras.

Genom erövring av den västra ögruppen i Aleuterna föllo i de allierades händer baser, från vilka bombförband kunde nå den japanska ögruppen Kurilerna. Härigenom hade goda förutsättningar skapats för framtida anfall mot denna ögrupp, där flott- och flygbaser skulle kunna erhållas, från vilka det japanska hemlandet kunde bombas, och varifrån japanernas förbindelser skulle kunna avbrytas med Sakhalin, där för krigföringen viktiga kol- och oljefyndigheter finnas. Ur amerikansk synpunkt skulle ett framträngande i denna riktning även medföra fördelen av geografisk anknytning till Sovjetunionen.

Under hösten 1943 ha bombanfall med korta mellanrum riktats mot flottbasen Paramushir på Kurilerna från baser på Aleuterna. Även ön Simushir i samma ögrupp har anfallits.

Den 4 januari 1944 besköt en sjöstyrka ur North Pacific Forces Paramushirx. Detta var första gången en allierad sjöstyrka besköt japanska hemlandet.

Efter en period av relativt lugn har den allierade bombof-

fensiven mot Kurilerna åter blossat upp under mars månad 1944. Hotet från Aleuterna har tvingat japanerna att förstärka öarnas försvar, möjligen också att gruppera om sjöstridskrafter från den södra till den norra krigsskådeplatsen.

Södra Stilla havet.

I södra Stilla havet hade båda de stridande parterna under våren och försommaren 1943 konsoliderat sina ställningar och fört fram förstärkningar. Det synes inte osannolikt, att japanerna på sommaren 1943 stodo i begrepp att återupptaga sin offensiv, då de förekommas av general Mac Arthur, som gick till offensiv inom Salomonarkipelagen.

Offensiven i Salomonarkipelagen.

Den 30 juni landstego amerikanska styrkor på öarna Rendova och New Georgia. Landstigningarna verkställdes nattetid för att förhindra det japanska flyget att ingripa och stöddes av ktyssare och jagare under befäl av amiral Halsey. Kraftiga flyganfall riktades mot de närmast belägna japanska flygbaserna. Dessa operationer kombinerades med landstigningsföretag mot Nassaubukten på Nya Guineas norra kust och mot några småöar utanför Nya Guinea.

Landstigningarna möttes av starka japanska flyganfall, men motståndet till lands bröts snabbt, och redan den 2 juli var Rendova i amerikansk hand.

Under ockupationen av Nev Georgia anfölls de amerikanska styrkorna i Kulabukten, där en sjöstrid utkämpades mellan amerikanska och japanska kryssar- och jagarstyrkor, varvid amerikanerna förlorade en kryssare och en jagare. Även japanerna hade förluster. Japanerna sökte under nätterna föra fram förstärkningar till ön. Härunder utkämpades flera strider mellan lätta förband.

Även japanska sjöstridskrafter anföllo amerikanska konvojer vid Salomonöarna, varvid två konvojslag utkämpades.

Till lands utvecklade sig striderna gynnsamt för amerikanerna, som den 29 juli lyckades besätta flygfälten vid Munda. En månad senare var New Georgia helt ockuperad.

I slutet av september fortsatte den allierade offensiven i Salomongruppen. I början av oktober tvingades japanerna evakuera Kolombangara. Den 28 oktober togs Choiseul med hjälp av luftlandsatta trupper och i början av november insatte amerikanerna en kombinerad operation mot Bougainville, den nordligaste av de större öarna i Salomongruppen. Landstigningen verkställdes i Empress Augusta-viken på öns västkust och kombinerades med kraftiga flyganfall mot de japanska baserna på Nya Guinea och mot Rabaul på New Britain, japanernas viktigaste bas inom detta område.

I samband med den allierade framryckningen och den japanska reträtten mot Rabaul utkämpades ett flertal sjöstrider, varav den viktigaste är striden i Vella-Lavella-bukten, där japanerna hade stora förluster.

Japanerna framförde förstärkningar från den stora basen Truk i Karolinerna. Även dessa transporter anfölls av allierade sjö- och flygstridskrafter. I samband med en sådan transport utkämpades *slaget i Bismarckshavet*, ett stort konvojslag, som slutade med att praktiskt taget hela den japanska konvojen på 10 örlogsfartyg, varav 3 lätta kryssare och 12 transportfartyg, sänktes. 15,000 man beräknas därvid ha drunknat.

Det japanska motståndet på Bougainville visade sig emellertid vara mycket segt, och amerikanerna lyckades endast långsamt utvidga sitt brohuvud. Såväl amerikanska som japanska förstärkningar anlände, och omfattande sjöstrider och stora slag mellan flyg- och sjöstridskrafter ha utkämpats vid ön, där den förbittrade kampen alltjämt pågår vid tidpunkten för årsberättelsens slut.

Landstigningen på Bougainville gjorde det möjligt för de allierade att ytterligare intensifiera den sedan början av året pågående flygbombningen av Rabaul. Mot slutet av 1943 upp-

gavs den inte längre vara användbar som bas för sjöstridskrafter.

Den 14 februari erövrade de allierade Green Island 20 mil öster om Rabaul och norr om Bougainville. I mitten av månaden utkämpades ett konvojslag i närheten av denna ö, varvid amerikanerna uppge sig ha nästan totalt förintat en japansk konvoj till Bougainville. 12 transportfartyg och 3 eskortfartyg skulle ha sänkts.

Offensiven på Nya Guinea.

Jämsides med offensiven genom Salomongruppen igångsattes en allierad offensiv på Nya Guinea. På denna ö hade, som ovan nämnts, de allierade lyckats behålla den sydöstra delen. Denna utgjordes av ett begränsat område med den viktiga basen Port Moresby söder om den höga bergsrygg, som skiljer nordkusten från sydkusten, och som japanerna aldrig lyckades gå över. Resten av ön med ett flertal stora och goda hamnar var i japanernas händer.

Den 30 juni skedde de första landstigningarna dels på några småöar vid Nya Guineas nordostkust för att trygga förbindelserna med Port Moresby och dels i Nassaubukten nordväst om Salamaua. Anfallet kröntes med framgång och i början av juli voro städerna Salamaua och Lae omringade. Striderna blevo där stående under regnperioden. Efter en ny landstigning i Huonbukten i början av september återupptogs offensiven. Allierade sjöstridskrafter bombarderade Lae, och den 17 september voro båda hamnarna i de allierades händer. Härmed hade sydöstra delen av Nya Guinea rensats från japaner.

Den allierade offensiven fortsattes omedelbart. Redan den 22 september stod en stor transportflotta utanför Finschhaven, där landstigningen ägde rum under hårda strider och kraftiga japanska flyganfall. Enligt japansk uppgift skulle de allierade här ha förlorat tre kryssare. Efter en vecka var hamnen dock erövrad.

Erövringen av Finschhaven var av största betydelse för de allierade. Härifrån utgingo nämligen två offensiver, den ena sjövägen mot New Britain och New Ireland och den andra landvägen utefter Nya Guineas norra kust mot den japanska basen Madang.

Till dessa offensiver skola vi återkomma längre fram.

Operationerna mot Gilbertöarna.

Den serie av amfibieoperationer i intimaste samverkan med flyget, som de allierade utfört under 1943 mot Salomongruppen och Nya Guinea, hade varit avsevärt förlustbringande. Framgångarna hade varit relativt små och framför allt mycket tidsödande. En stark kritik lät också höra sig i USA mot »island-hopping»-strategien, genom vilken Japan inte skulle kunna besegras på överskådlig tid.

Med det styrkeförhållande, som rådde i Stilla havet och de baser, som där stodo de allierade till buds, hade någon annan strategi dock knappast kunnat tillämpas under början av 1943. Under andra halvåret av 1943 tillfördes de allierade stridskrafterna i södra Stilla havet emellertid avsevärda förstärkningar bl. a. i moderna slagskepp. Med erövringen av ett flertal goda baser både på Salomonöarna och på Nya Guinea och neutralisering av bl. a. Rabaul hade läget emellertid blivit ett helt annat, och de allierade kunde nu övergå till en betydligt mer utsträckt krigföring delvis med kringgående av de japanska baserna. Den allierade planen synes ha varit att över Micronesiens övärld insätta en stöt direkt mot Filippinerna. Kunde Filippinerna återtagas, skulle å ena sidan hela det japanska öväldet i Ostindien ramla, och japanerna berövas sina nyerövrade råvarukällor och å andra sidan direkt samband uppnås med Kina, varigenom Japan skulle kunna besegras till lands, en nödvändig förutsättning för dess slutliga underkuvande.

Under det att striderna om Bougainville som bäst pågingo, slogs den första offensiven i den nya allierade planen ut, icke mot Rabaul som väntat var, utan i en för japanerna

fullkomligt överraskande riktning — mot Gilbertöarna. Transporterna ha troligen utgått från Hawaii-gruppen.

Efter cirka en veckas våldsamma flyganfall mot Gilbertöarna och mot de närmaste japanska flygbaserna på ön Nauru och inom Marshall-gruppen verkställde den amerikanska marinkåren landstigning den 20 november på öarna Makin och Tarawa och något senare även på Abermana. I operationen deltog den största flotta, som USA någonsin haft samlad, samt över 1,000 flygplan. Viceamiral Spruance, chef för »Central Pacific Forces», ledde företaget.

Det starkaste motståndet mötte på Tarawa, huvudflygbasen inom ögruppen. Varken två månaders flyganfall eller två dagars intensiv beskjutning med fartygsartilleri, däribland de nya slagskeppens 40,6 cm kanoner, hade lyckats att helt nedkämpa försvarsanläggningarna. Landsättningen av materiel och förråd försvarades av en kraftig surf, och många landstigningsbåtar strandade på det omgivande korallrevet eller på hinder i vattnet. Starkt motstånd mötte i land. Efter hårda och för båda parterna förlustbringande strider voro öarna dock i allierad hand efter något över tre dygn.

Några japanska övervattenssjöstridskrafter uppträdde inte. Möjligen berodde detta på att japanerna voro splittrade genom de samtidigt pågående allierade anfällen mot Bougainville och Rabaul.

I striderna vid Gilbertöarna uppge sig japanerna ha sänkt 5 hangarfartyg, 2 kryssare och 1 jagare. Amerikanerna erkänna förlusten av 1 hangarfartyg.

Erövringen av Gilbertöarna tillförde de allierade viktiga flygfält av betydelse för de vidare operationerna. De amerikanska transportlinjerna från Hawaii till sydvästra Stilla havet förkortades avsevärt.

Anfallet mot New Britain.

Från de nyerövrade baserna på Nya Guineas norra kust utgick anfallet mot Bismarckarkipelagen. Början gjordes med New Britain. Flera dagars uppmjukningsanfall mot strand-

försvaret föregick en första mindre landstigning den 15 december vid Arawe på sydöstra delen av New Britain, där flygbas kunde upprättas. Efter 11 dagars häftiga flyganfall och understött av ett våldsamt flottbombardemang skedde huvudlandstigningen den 26 december vid Cape Gloucester. Operationen underlättades genom att de anfallande nu hade nästan oinskränkt herravälde till sjöss inom området för överskeppningen och inom östra delen av Bismarckshavet samt kunde genom flyganfall mot Madang hålla det japanska flyget nere.

Samtidigt med anfallet mot Cape Gloucester ägde en stor allierad landstigning rum på Long Island mellan Cape Gloucester och Madang. Härigenom kom det viktiga Vitiaz-sundet mellan New Britain och Nya Guinea under allierad kontroll. De allierades förluster under dessa operationer hade varit obetydliga.

Anfallet mot Marshallöarna.

Nästa allierade offensivstöt riktades mot Marshallöarna. Denna ögrupp hade varit i japansk besittning sedan förra världskriget, varför det kunde antagas, att öarna voro kraftigare befästade än Gilbertöarna. Trots de relativt små förlusterna vid anfallet mot Gilbertöarna hade den allierade krigsledningen kritiserats för att de inledande flyganfallen och beskjutningen med fartygsartilleri icke varit tillräckligt grundliga. Någon dylik kritik kan icke framställas beträffande anfallet mot Marshallöarna.

För operationen hade en överväldigande överlägsenhet till sjöss, i luften och till lands koncentrerats. Sjöstridskrafterna, vari ingingo talrika hangarfartyg, utgjordes till största delen av nya slagskepp, ett stort antal kryssare och jagare. En mäktig invasionsflotta hade sammandragits för att föra över de starka lantstridskrafterna. Viceamiral Spruance ledde operationen under amiral Nimitz', chefen för Stilla havs-flottan, strategiska ledning.

De förberedande flyganfallen igångsattes från hastigt iord-

ningställda flygfält på Gilbertöarna och pågingo i närmare två månader. Även flyg från hangarfartyg insattes. Också den väst om Gilbertöarna ensamt belägna ön Nauru anfölls av hangarbaserat flyg och besköts av slagskepp. Den japanska flygbasen Kusai och basen Wake anfölls även av flygplan. Härigenom lamslogs den japanska flygverksamheten kring Marshallöarna och invasionsstyrkan kunde närma sig ögruppen utan att upptäckas av försvararens spaningsflyg.

Den 29 januari inleddes anfallet med två dygns bombning och beskjutning. Bombardemanget koncentrerades mot atollen Kwajalein, den strategiska nyckelpositionen i ögruppen, med flygplatser och en vidsträckt utmärkt hamn..

Den 31 januari följde själva landstigningen, som insattes på två håll samtidigt. De japanska trupper, som överlevt bombardemanget, bjödo motstånd till sista man, och först den 8 februari var hela atollen i amerikanarnas händer.

Icke heller här ingrepo japanska sjöstridskrafter bortsett från ett par ubåtar.

Genom erövringen av Kwajalein underlättades nedkämpandet av motståndet på övriga atoller i ögruppen, av vilka Wotje och fyra andra voro starkt befästade.

Därefter följde anfallet mot atollen Eniwetok i nordvästra delen av ögruppen. Omfattande förberedelser vidtogos med bombanfall och beskjutning av samtliga japanska baser inom hela området även Ponape och Wake. Under tre dagar i streck fällde hangarfartygsbaserade flygplan bomber mot Eniwetok.

Även de allierades anfall mot den stora japanska huvudbasen Truk kan inräknas i föreberedelserna. I denna operation insattes en stark sjöstyrka, bestående av omkring 10 hangarfartyg, 8 slagskepp samt kryssare och jagare, vilka stötte fram mot Truk och i dagningen den 16 februari sände upp starka flygstridskrafter, som under den 16 och 17 anföllö basen. De japanska huvudstridskrafterna hade emellertid redan lämnat denna. Någon revansch för Pearl Harbour fingo amerikanarna därför inte, men enligt samstämmiga uppgifter

skulle 2 japanska kryssare, 3 jagare, 13 transportfartyg och 120 flygplan ha förstörts.

Efter våldsam beskjutning av slagskepp, kryssare och jagare skedde landstigningen på Eniwetok den 17 februari och den 22 var atollen i amerikanarnas händer.

Övriga atoller kunde därefter effektivt blockeras och föll så småningom en efter en.

Striden om Marshallöarna är den första, där en flotta haft tillgång till så många hangarfartyg, att den kunnat uppträda omedelbart utanför fiendens kust utan skydd av landbaserat flyg.

Operationen är också den första, i vilken en ny typ medeltunga bombplan med 75 mm kanoner deltog.

Allierad framstöt mot Marianerna.

Efter huvudanfallen inom Marshallöarna utförde allierade sjöstridskrafter en framstöt mot Marianerna. Sjöstyrkan upptäcktes den 21 februari av den japanska flygspaningen och anfölls under ett helt dygn utan uppehåll. Trots detta lyckades den tränga fram så långt, att flygplanen kunde startas för bombning av Saipan och Tinian samt Guam. Anfallen samordnades till tiden med anfall med landbaserade flygstridskrafter mot Ponape och Nauru.

Den fortsatta verksamheten i södra Stilla havet.

Medan de ovan beskrivna operationerna pågingo inom Micronesiens övärld, intensifierades sjökrigsverksamheten ånyo i Melanesien. Nya landstigningar verkställdes på Nya Guineas norra kust, utefter vilken de amerikanska trupperna även framträngde landvägen och hotade den viktiga japanska basen Madang. Denna erövrades dock först den 26 april. Öar i och väster om Vitiaz-sundet mellan New Britain och Nya Guinea erövrades, varigenom flygbaser närmare Rabaul föll i amerikanarnas händer, och de japanska förbindelserna med

denna hamn och med garnisonerna på Bougainville och Choiseul kunde allvarligt hotas eller avskäras. En stor japansk undsättningskonvoj till Bismarcksarkipelagen revs upp i mitten av februari nordväst om New Britain. Några dagar senare anfölls en konvoj på väg från Rabaul. Lätta allierade sjöstridskrafter började vid denna tid uppträda offensivt mot de japanska baserna och besköt vid olika tillfällen Rabaul samt Kavieng på New Ireland.

För att definitivt avskära japanernas förbindelser med Bismarcksarkipelagen och Salomonöarna inledde amerikanerna genom en kupp mot Los Negros besättandet av Amiralitetsöarna den 29 februari. Den 15 mars landstego amerikanerna på Manus, den största av öarna, och den 4 april var ögruppen helt i amerikanarnas händer.

Emedan Rabaul på grund av isolering och bombning blivit oduglig som bas för sjö- och flygstridskrafter, hade japanerna flyttat över sina stridskrafter till Kavieng på New Ireland. Detta har i sin tur inbjudit de allierade att öka trycket mot denna bas, och i slutet av mars besattes vissa öar bl. a. Emirau i dess närhet, samtidigt som hamnen utsattes för en flera timmar lång beskjutning av slagskepp.

På New Britain ha nya landstigningar verkstälts, och i slutet av mars och början av april ha de japanska baserna Wewake och Hollandia på Nya Guineas norra kust bombats och beskjutits.

100,000 man japanska trupper anses nu vara avskurna inom Melanesien.

Nästa steg i den allierade framryckningen på Nya Guinea togs den 22 april, då landstigningar verkställdes vid Hollandia och Aitape. Landstigningarna föregingos av sedvanlig bombning och beskjutning. Anfallet mötte ringa japanskt motstånd, och flygplatser erövrades vid båda platserna.

Erövringen av goda baser inrom Marshallgruppen och Amiralitetsöarna ha gjort det möjligt för de allierade att anfalla Truk och andra viktiga japanska baser i mellersta Stilla havet med landbaserade bomplan. De nord, väst och syd om

Marshallöarna belägna japanska baserna på Wake, Ponape, Kusaie och Nauru ha också utsatts för upprepade bombanfall, och under senare delen av mars har Truk bombats flera gånger. Den japanska huvudflottan, som under lång tid använt Truk som bas, synes nu ha dragits tillbaka därifrån.

Allierad framstöt mot Carolinerna.

I slutet av mars gjorde en stark sjöstyrka om minst 12 slagskepp och hangarfartyg med kryssare och jagare en framstöt mot Carolinernas västra del med förbigående av Truk. Den upptäcktes och anfölls av japanska bomb- och torpedplan utan nämnvärda förluster under den 28 mars. Påföljande dag uppsändes de medförda flygstridskrafterna, vilka under flera dagar i följd anföllo japanska baser, bland annat Palau samt Yap och Muthi. Palau är näst Truk den viktigaste japanska örlogsbasen i Micronesien och av betydelse som mellanstation för underhållstransporterna till detta område. Det kunde möjligen antagas, att den japanska huvudflottan ombaserats på Palau, då den övergav Truk. Så synes dock inte ha varit fallet. Till någon strid med de allierade sjöstridskrafterna kom det i alla händelser icke, vilket möjligen varit motivet för den amerikanska framstöten.

Anfall mot de japanska sjöförbindelserna.

Under det att de amerikanska sjö- och flygstridskrafterna utförde sina vittutgrenade anfall inom Stilla Oceanens övärld, opererade de amerikanska ubåtarna mot de japanska sjöförbindelserna. En mäktig gren av dessa förbindelser sträckte sig från de japanska öarna genom sundet mellan Formosa och den kinesiska kusten för att i Södra kinesiska sjön stråla ut mot Siam, Singapore, Sundaöarna och Filippinerna samt via dessa över Palau och Truk till Melanesien och Micronesien. Att skydda trafiken på dessa väldiga distanser ställde

sig givet svårt för den japanska flottan, och de amerikanska ubåtarnas verksamhet torde ha varit ganska framgångsrik. Under första halvåret 1944 började även brittiska ubåtar operera på de japanska sjöfartsvägarna i Stilla havet. Japanernas tonnageläge började också bli allt mer ansträngt.

Reflexioner.

Till denna redogörelse för sjökriget i Stilla havet kunna följande reflexioner knytas.

Den amerikanska flottan har förstärkts i sådan grad, att den är den japanska betydligt överlägsen. Den har dessutom tillförts en rörlig basträng och ett hangarfartygsbaserat flyg, som tillåter den att oberoende av landbaser operera var som helst inom det väldiga operationisområdet. Trots detta synes det stå klart för de amerikanska ledarna, att Japan aldrig kan underkuvas endast genom att besegras på sjön och i luften. Därför äro dess arméer i hemlandet, i Nanchoukuo och i Kina alltför starka. Japan måste därför också slås till lands. Men Kinas outtömliga personella resurser kunna icke nyttiggöras utan att landet tillföres krigsmateriel i stor mängd. Landvägen är detta inte möjligt, då den allierade offensiven från Indien helt misslyckats. Burmavägen är alltså alltjämt i japansk hand och den mindre goda Ledovägen är hotad. Dessa vägars sammanlagda kapacitet skulle dessutom inte räckta till, även om den kunde helt uttagas. Det är därför nödvändigt att upprätta sjöförbindelser med Kina. Den amerikanska offensiven genom Micronesien syftar tydligen till att över Filippinerna och Formosa nå Kinas kust och där upprätta baser, troligen vid Hongkong. För att inom överskådlig tid uppnå detta mål ha amerikanerna tvingats modifiera sin »island hopping»-strategi såtillvida, att endast de viktigaste japanska baserna erövrats, under det att övriga öar isoleras. Takten i offensiven kan dock inte ökas, utan att den japanska huvudflottan slås ut. Även om amerikanerna härvid skulle förlora fartyg för fartyg, skulle återstoden vara tillräcklig att fullfölja

operationerna. Det ligger därför i amerikanarnas intresse att åstadkomma ett avgörande sjöslag.

Den japanska slagflottan har dock inte accepterat den amerikanska flottans tydliga inviter till slag utan dragit sig tillbaka, troligen mot Filippinerna, för att hållas intakt, då faran för de vitala delarna av det japanska storväldet blir överhängande. Det är därför att förutse, att i den mån den amerikanska offensiven närmar sig dessa områden, kommer det japanska motståndet att hårdna och stora sjöslag att utkämpas. Lyckas det amerikanerna att taga Filippinerna och upprätta baser i Kina, kan Kina denna väg tillföras den krigsmateriel och de arméer, som erfordras för japanernas besegrande på kontinenten. Dessa arméer kunna dock troligen inte frigöras, förrän kriget i Europa är avslutat.

Genom herravälde till sjöss i Södra kinesiska sjön komma de amerikanska flottorna dessutom att avskära de japanska förbindelserna med Bortre Indien och Sundaöarna. Därmed berövas Japan alla de för krigföringen nödvändiga råvaror, som från dessa rika områden i stora mängder transporteras till hemlandet och arméerna i Kina. Från flygplatser i Kina och på Kurilerna kan en ödeläggande bomboffensiv därefter insättas mot det japanska moderlandet såsom förberedelse för det slutliga anfallet.

Tiden hastar för de allierade. Kina sviktar, dess arméer äro delvis genomsytrade av kommunismen och Sovjets hållning i Fjärran Östern är ett stort frågetecken.

(Forts.)

Inträdessanförande i Örlogsmannasällskapet jäml. sällskapets stadgar § 31.

Av ledamoten *Kolmodin*.

Den tekniska utvecklingen och krigskonsten.

Den tekniska utvecklingen har under de senaste årtiondena pågått med stor fart och dess resultat hava varit för alla starkt påtagliga, eftersom dessa i väsentlig grad hava ändrat förutsättningarna för den allmänna livsföringen. Detta har bidragit att framalstra en tro på den tekniska utvecklingen såsom något, som går vidare utan rörelseförändring och med ständigt nya resultat, som ständigt på nytt framkalla totalt ändrade förutsättningar för den mänskliga verksamheten. Detta sätt att se torde emellertid icke innesluta den verkliga sanningen. Ty det är otvivelaktigt så, att en teknisk utveckling, som sätter in på ett visst område, har en inneboende tendens till stagnation. Området blir »tekniskt kartlagt», vilket gör det svårt att komma vidare. Behoven bliva också tillfredsställda. Härigenom minskas det yttre trycket på utvecklingen och den ökade »svårigheten att finna» minskar energien i sökandet. Men då ett helt nytt område genom en uppfinning eller genom vetenskapens nya landvinningar lägges inom den tekniska utvecklingens arbetsfält, startar utvecklingen »språngartat» för att så småningom gå in i sin naturliga stagnationsperiod.

Tidskrift i Sjöväsendet.

Allt detta märkes naturligtvis icke alldeles tydligt i tekniska revolutionstider. Som sådana måste betecknas både krigstider och de perioder före krig då det är tydligt att det sker en »uppmarsch till krig». Ty då äro trycken utifrån på den tekniska utvecklingen betydande ja t o m större än någonsin eljest, och resurserna för utvecklingsarbetet äro nästan utan praktisk gräns. Resultatet blir en »teknisk oro» med ständigt nya impulser ifråga om anfalls- och försvarsmedel. Det är tydligt, att det härvid blir svårt att skönja eller fasthålla vid de mera lagbundna rörelserna inom utvecklingen.

Men de finnas där och gälla både anfalls- och försvarsmedel. Praktiskt betyder detta förhållande att det icke är sannolikt att man kan vänta sig mycket effektivt nytt inom ett område, där sökandet länge pågått eller utvecklingen visat tendens att stagnera.

Vid allt tal om den tekniska utvecklingen och krigskonsten torde det vara lämpligt att skilja mellan den utveckling som äger rum på grundval av kända elementära tekniska förhållanden och den utveckling som sätter in, då ett alldeles nytt område genom en epokgörande uppfinning eller vetenskapens landvinningar, lägges inom de tekniska utvecklingens arbetsfält.

I förra fallet kan man finna ett utvecklingsförlopp, som i den mån det inverkar på taktik och strategi, mestadels är dirigerat av krigskonstens egna behov. Som typiskt exempel härpå kan nämnas exempelvis tillkomsten av Gustaf II Adolfs infanteriartilleri eller i modern tid tillblivelsen och utvecklingen av ubåtsvapen eller stridsvagnar. I de flesta fall då man på denna väg fått fram nya anfallsvapen inom krigskonsten, har den tekniska utvecklingen mycket snart, alljämt merendels dirigerad av krigskonstens behov, satt in från samma elementära utgångsförutsättningar och framalstrat motmedel, som i större eller mindre grad neutraliserat anfallsvapnet och därigenom på nytt återställt — vad man kallat — »den rubbade jämnvikten» i förhållandet mellan anfall och försvar. Den som har kommit med det nya har haft ett för-

språng i krigskonsten om detta nya presenterats i själva »spelöppningen». Men så småningom har det skett en utjämning. Mycket kan tyda på att allt detta ägt rum exempelvis ifråga om stridsvagnarna. Ofta har det väl också varit så, att den nya jämnviktslinjen mellan anfall och försvar haft ungefärligen samma belägenhet som tidigare, innan anfallsvapnet kom till användning. Situationen har för krigskonstens vidkommande, sedan den tekniska utvecklingen ifråga om både anfalls- och försvarsvapnen gått in i sin naturliga och lagbundna stagnationsperiod, blivit i många fall ganska litet förändrad. Därigenom har uppkommit det ofta med ständigt ny trovisshet upprepade ordet »om medel och motmedel, som neutralisera varandra».

I det stora hela har väl detta varit riktigt i många fall. Man har merendels kunnat nöja sig med en smidig anpassning till det nya ifråga om uppträdande och former. Men att härur härleda någon bestämd lag, att så *måste* vara förhållandet, är säkert mycket farligt. Ännu farligare är, om en sådan lag övergår till ett axiom, som inte tarvar bevis och som ständigt upprepade verkar som ett lugnande sömnmedel. Ty »lagen» innesluter alltid ett underförstått tillägg, oftast icke uttalat, att i det väsentliga har intet nytt skett.

»Lagen» tillämpas ofta också på den tekniska utvecklingen, som sätter in mera språngvis på grundval av helt nya tekniska förutsättningar, framkallade av epokgörande uppfinningar eller vetenskapens helt nya landvinningar. Det säger sig självt, att det då är mindre sannolikt för att jämnviktslinjen mellan anfall och försvar även då kommer att vara relativt orubbad. Om ett anfallsvapen bygges upp på grundval av helt nya tekniska förutsättningar, så måste motmedlet — såvida icke detta även bygges på något helt nytt — föras fram på grundval av »det gamla» eller ock på samma förutsättningar, på vilka anfallsvapnet tillkommit. I båda fallen kan väl en jämnvikt inträda men det blir lätt så att denna s k nya »jämnvikt» dock innebär en fullständig revolution i krigskonsten. Se t ex på flyget. Hur länge trodde man inte att

luftvärnsartilleriet genom sin samtida utveckling skapat »jämnvikt» i krigskonsten. Så till vida kan väl detta vara sant som luftvärnsartilleriet kan, särskilt om dagen, göra anfall förlustbringande. Därför är ju också lvartilleriet ett av krigskonstens nödvändiga vapen. Men det kan alldeles icke förhindra att anfallet går in och — under för flygvapnet gynnsamma förhållanden — även med *obetydliga* förluster för den anfallande. Det skall här icke rekapituleras alla de faktorer som verka till att göra denna kamp mellan lv och flyg så ojämn, särskilt då lvartilleriet tvingas till tidsinställd eld på lite större stridsavstånd. Det väsentligt nya är emellertid detta, att ett plötsligt flyganfall, insatt med någorlunda kraft, har föga eller ingen utsikt att genom lv hejdas. Det andra motmedlet blev jaktflyget således ett vapen, byggt helt på det nya. Men på grund av de höga farterna så kan icke ens detta vapen, även i högsta beredskap, förhindra att luftanfallet går in. Men det kan, om det har fartöverlägsenhet, följa den anfallande även efter sedan anfallet är fullbordat och därigenom öka den anfallandes förluster i avsevärd grad. Här i ligger emellertid det i krigskonsten alltigenom nya att ett enskilt flyganfall, som ansättes med tillräcklig kraft, icke nu kan helt hejdas. Därför kommer också jaktflygets stora betydelse egentligen starkast fram då det gäller skyddet åt sådant skyddsföremål som besitter »segnet», d v s har den egenskapen att avgörande verkan icke kan nås genom endast ett eller ett fåtal flyganfall. Jaktflyget, om det besitter erforderlig styrka, har nämligen då tillfälle att nöta ut den anfallande. En sådan segnet besitter exempelvis en hemort eller en stor stad. Luftslaget om Storbritannien vanns på detta sätt. Även stridskrafterna måste taga hänsyn till detta faktum. För dess vidkommande måste segnet skapas genom mångfall och skydd, varvid graden bestämmes efter stridskrafternas karaktär och den betydelse de kunna eller måste tillerkännas. Utan mångfald eller skydd kunna inga stridskrafter inom området för en fientlig luftmakt tillerkännas annat än ett begränsat värde.

På denna punkt har skett något avgjort nytt. Det är föga sannolikt att en ändring kan ske genom en utveckling av luftvärnsartilleriet eller flyget självt. Ty vid de höga farter, varom här är fråga, måste det alltid förbliva en bestämd fördel att vara anfallande. Denne besitter ju också den anfallandes vanliga fördel att kunna koncentrera överlägsna krafter till anfallspunkten. För att åstadkomma en ändring kräves med största säkerhet något helt nytt, men ingenting tyder på att detta nya har sannolikhet att komma. Det förhållandet att man länge sökt utan att finna effektiva medel mot flyget talar snarast mot att sådana äro att vänta.

Ett avgjort nytt element av fundamental karaktär har också införts i krigskonsten genom fallskärmens användning för luftlandsättning. Visst rör man sig här med motmedel (snabba trupper, hemvärn m m), men vem vill påstå att det här icke skett en revolution. Om en »jämnvikt» kommit till stånd så är situationen i alla fall revolutionärt annorlunda än den var innan ytförsvarets problem aktualiserats i hela dess vidd.

I fråga om dessa båda punkter (det ohejdbara flyganfallet och den vertikala omfattningen) är väl utvecklingens revolutionära resultat som mest påtagliga. Men de äro sannolikt icke de enda. Den under kriget påbörjade användningen av ekoradio (ER) har redan lett till påtagliga resultat. Efter allt att döma kan denna komma att skapa helt nya förutsättningar för mörkerstrategi och mörkertaktik, särskilt i luft- och sjökriget. Mycket talar för att vi här ha att göra med ett nytt element i krigskonsten av stor betydelse. Givet är att vi även på detta område få fram en utveckling av »motmedel» och det är därför nu för tidigt att yttra sig om var jämnviktslinjen kommer att gå. Men det är alldeles icke uteslutet, ja det är t o m sannolikt, att när jämnvikten uppnåtts, så ha vi ett helt nytt utgångsläge för vissa delar av krigskonsten.

Även den tyska »fjärrbeskjutningen» med raketbomber är i detta sammanhang värd att uppmärksammas.

Det väsentliga är dock till sist detta att blicken hålles fast och oavlåtligt riktad på realiteterna, så att dessa bliva bestämmande för allt militärt handlande. Ty det är dock endast en hänsynslös realitetssyn som håller. Till denna hör att det icke är riktigt att medel och motmedel alltid neutralisera varandra.

Om utkikstjänst.

Det pågående kriget till sjöss, karakteriserat av ytterst korta och häftiga stridsmoment, har klart visat utkikstjänstens stora betydelse. För att bringa utkikstjänsten till högsta effektivitet måste alla åtgärder, som kunna tänkas höja den, prövas. Denna artikel avser att ge en orientering i ämnet och att belysa de problem, som äro förknippade därmed. Ämnet har behandlats rent allmänt och går alltså inte in på, hur denna tjänst ordnats i svenska flottan.

I. Allmänt om utkikstjänst.

Begreppet utkikstjänst.

Begreppet utkikstjänst i vidaste bemärkelse omfattar den del av spaningen, som utföres med fartygets egna medel. Genom sin relativt korta räckvidd karakteriseras utkikstjänsten av det förhållandet, att dess resultat som regel utlösa en ögonblicklig åtgärd från fartygsledningen. Fartygets möjlighet att göra sin stridsinsats liksom dess säkerhet är i hög grad beroende av utkikstjänsten. För ett ensamt opererande fartyg kommer under radiotystnad utkiken att vara den enda del av spaningen, som står till buds.

Utkikstjänsten bygger på mottagandet av svängningar, alstrade av eller reflekterade från ett föremål. Känedom om föremålets existens vinnes genom dessa svängningars förmed-

lande till våra sinnen. Vissa av svängningarna äro direkt förnimbara eller kunna bli det genom att enbart förstärkas (ljus och ljud), andra måste omvandlas för att kunna uppfattas (t ex radio- och ultrasonora svängningar).

I begreppet utkik bör innefattas:

- a. Optisk utkik,
- b. Akustisk utkik,
- c. Elektrisk utkik,
- d. Hydroakustisk utkik.

Optisk utkik bedrivs av vatten-, horisont- och luftutkikar, fartygsledning, artilleripersonal i marsen m fl. (Hit kan även hänföras infraröd fotografering).

Akustisk utkik kan t ex användas vid inskränkt sikt i lugnt väder. Dess användning ombord är emellertid på grund av störande buller mycket begränsad.

Elektrisk utkik bedrivs med ekoradioapparater.

Hydroakustisk utkik bygger på mekaniska svängningar i vatten och bedrivs med hydrofoner och perifoner.

Dessa fyra grenar av utkikstjänsten skola bringas att smidigt *komplettera* och *ersätta* varandra. Faktorer såsom mörker, siktbarhet, väder, vind m fl inverka på avvägningen. Under dager och god sikt lägges huvudvikten på den optiska och den hydroakustiska utkiken, under mörker och dålig sikt på den elektriska. Under övergångsperioderna vid gryning och skymning äro alla lika viktiga.

Tidsfaktorn.

Tidsfaktorn är av största betydelse vid all utkikstjänst. Genom lämplig organisation och utnyttjande av teknikens senaste rön måste tiden för överföring mellan utkiksorgan och fartygsledning nedbringas till den kortaste möjliga. Vad organisationen beträffar, kan något allmängiltigt system icke angivas. Den måste bli beroende av olika fartygstypers speciella förhållanden och anpassas därefter.

På större fartyg, och i viss grad även på mindre (från hydrofoner och perifoner) överbringas meddelande från utkiksorgan till fartygsledning snabbast med högtalaranläggning. *Vid varje utkiksorgan* på de större fartygen böra finnas mikrofoner i förbindelse med högtalare på manöverbryggan (ev även vid LfO).

Akustisk, elektrisk och hydroakustisk utkik.

Akustisk utkik har för fartygens vidkommande mindre betydelse, elektrisk och hydroakustisk utkikstjänst äro så intimt förknippade med materielen och dess handhavande, att de icke lämpligen kunna behandlas i denna uppsats, som främst är avsedd att behandla vad som i allmänhet kallas för utkikstjänst, enligt här använd terminologi den optiska utkikstjänsten.

II. Allmänt om optisk utkikstjänst.

Den optiska utkikstjänsten är i hög grad beroende av varje utkiks individuella prestationer. Ett fast system för uttagning och utbildning måste finnas. Systemet bör medgiva ett intimt samarbete mellan medicinska och sjömilitära fackmän.

Men även de tekniska hjälpmedlen böra givetvis vara fullgoda. Vid nykonstruktion och ombyggnad av fartyg måste hänsyn tagas till denna tjänstegrens berättigade krav. I likhet med andra tjänstegrenar måste den bli delaktig av teknikens framsteg i form av t ex ändamålsenliga utkiksplatser, kikarstativ och inre förbindelser.

Personalens uttagning och utbildning.

För utkikstjänst kräves relativt kort utbildning, varför värnpliktiga böra avses för denna tjänst. Ett lämpligt antal

och i första hand sådana, som från sin civila yrkesutövning ha någon erfarenhet av att hålla utkik, ögonundersökas. Där-
 efter få de, som blivit godkända, genomgå praktiska prov en-
 ligt ett system, som senare kommer att beskrivas. Av de bästa
 uttagas erforderligt antal till utkikar och kommenderas om-
 bord. Om dessa vet man då, att de ha de bästa förutsätt-
 ningarna att bli goda utkikar. Det gäller att sedan uppfostra
 dem till att verkligen *vilje se*. Den psykologiska faktorn är
 av utomordentlig stor betydelse. Det är ett allmänt känt
 faktum, att av två personer med lika god syn den ene kan
 vara fullkomligt omöjlig som utkik. Med välplanerade, in-
 tressanta övningar och tävlingar måste utkikarna bibringas
*intresse för sin tjänst. Utbildningen bör i huvudsak förläggas
 ombord.*

Befäl och underbefäl, som ha hand om utkikar för ut-
 bildning eller på annat sätt i sin tjänstutövning, måste ha
 fullt klart för sig, hur utkikstjänst rätteligen skall bedrivas.
 Det ligger i utkikstjänstens speciella natur, att utkikarna måste
 skötas med fast hand. Fel skola omedelbart rättas. Uppre-
 pade fel, slöhet och slarv skola *bestraffas*. Vakenhet bör be-
 rømmas och uppmuntras.

*Ämnet utkikstjänst bör ingå i allmän sjömilitär utbild-
 ning för all personal tjänstgörande på däck.* I detta ämne
 bör bl a ingå: hur olika slag av utkik bedrives, materielens
 skötsel och vård, åtgärder till skydd för nattscendet och ele-
 mentär silhuettkänedom. *I UMF: I A bör det avsnitt av »Ut-
 kiks- och posttjänst», som behandlar utkikstjänsten, omarbe-
 tas och utökas såsom ett led i strävan till bättre och enhetlig
 utbildning.* Det kan även ifrågasättas, om icke en särskild
 handledning i utkikstjänst bör utarbetas.

Den bästa utbildningen erhålles emellertid genom prak-
 tiska övningar. Hur dessa skola planeras och utföras be-
 handlas längre fram i denna uppsats.

Stimulerande medel.

Vid vissa tillfällen skulle det vara av värde att ha tillgång
 till något medicinskt preparat, som stimulerar utkikarnas upp-

märksamhet. Något sådant är emellertid ännu icke känt en-
 ligt fackmäns utsago. Dr Winblad och förf. gjorde en del
 prov med utkikar på kustflottan hösten 1943 för utrönande av
 psykotonpreparats inverkan. Någon stimulerande inverkan
 kunde icke iakttagas. Inte ens vid uttröttningsprov förmärk-
 tes någon skillnad från de normala prestationerna. Utkik är
 framför allt en uppmärksamhetsprestation och det är tydligen
 så, att psykoton-, fenedrin- och liknande preparat ej ha någon
 inverkan på dylika prestationer.

Det är känt, att stryknin i små doser skärper synför-
 mågan. Det är emellertid så riskabelt att använda, att det
 därför ej kan få någon praktisk användning.

A-vitaminbrist nedsätter synförmågan. Har kroppen till-
 räckligt A-vitaminer, kan emellertid en ökning av tillförseln
 icke förbättra den. Det har konstaterats, att vitaminhalten i
 den kost, som utspisas ombord, väl täcker behovet.

Att med konstlade medel nå bättre utkiksresultat går ej.
Det bästa medlet är ett sunt levnadssätt.

III. Horisont- och vattenutkik.

Behovet av både horisont- och vattenutkikar är disku-
 tabelt. På fartyg, där tillgången på utkikar är god, kan givet-
 vis sådan uppdelning göras. Att ha både horisont- och vatten-
 utkikar får dock ej betraktas som nödvändigt. Är tillgången
 dålig, är det säkert bättre att endast ha kombinerade hori-
 sont- och vattenutkikar för att ej utkikssektorerna skola bli
 för stora och törnarna för långa. Gräns för vattenutkikens
 område är horisonten. Det kan inte vara någon större olägen-
 het, att han även får avspana denna.

Innan kontakt nås med fienden, kan den horisontutkik,
 som förrättas av artilleripersonalen i mårnsen, vara tillfyllest.
 Vid kontakt blir emellertid mårnsens verksamhet bunden. Det
 måste finnas särskild personal, som ständigt kan hålla alla
 delar av horisonten under uppsikt. Mycket obehagliga situa-

tioner kunna annars lätt inträffa. Märsen med sin goda optiska utrustning är en god komplettering till den ordinarie utkiken och bör bli här för genom utkikstjänstens högtalareanläggning stå i förbindelse med manöverbryggan.

Utkikarnas placering.

Det är av stor vikt för den optiska utkikstjänstens rätta fungerande, att utkikarna bli lämpligt placerade. Vid om- och nybyggnad av fartyg måste detta krav beaktas.

Horisontutkikarna böra placeras så högt som möjligt. Om vattenutkikarnas lämpligaste placering ha meningarna varit delade. Även dessa böra emellertid placeras högt. Härigenom erhålles den bästa överblicken över vattenytan och största möjligheterna att upptäcka torpedbanor, oljefläckar m m. (Placeringen är alltså intet hinder för sammanslagning av horisont- och vatenutkikar). Under mörker böra utkikarna placeras lågt. I samband med övergång från dager- till mörkerberedskap flyttas utkikarna ned till lågt belägna utkiksplatser.

Om möjligt böra utkikarna placeras koncentrerat. Att ha alla samlade på samma ställe är ur många synpunkter lämpligt. Bli kunna de stå under direkt övervakning av befäl, vilket säkert kan verka befrämjande på deras vakenhet. Vidare kunna de inre förbindelserna göras enklare och effektivare.

Principen att placera utkikarna i tillslutna »burar» är enligt förf:s mening icke riktig. Visserligen uppfylles kravet på, att utkiken bör stå skyddad för köld, blåst och nederbörd, men denna fördel kan icke uppvägas av följande nackdelar:

- 1) Belysningsförhållandena olämpliga. Eftersom utkiken står i ett mörkt rum, blir han bländad av ljuset från de smala ljusöppningarna.
- 2) Utkikarna kunna icke kontinuerligt övervakas.
- 3) Utkiken hänvisad till endast kikarspaning. Vid nederbörd kan kikare icke användas. Utkik utan kikare ge-

nom de smala ventilerna kan icke bli effektiv. Vid stark rullning kan utkik över huvud taget icke bedrivas.

- 4) Kikarna taga skada av att ständigt sitta uppe.

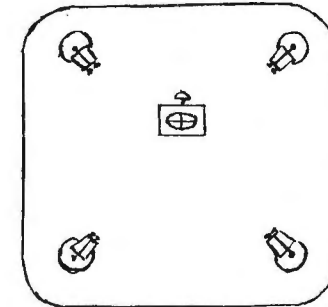
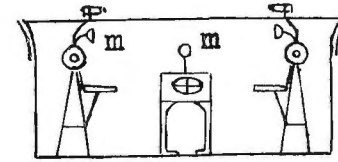

Fig. 1. Dagerutkiks brygga. m = mikrofon.

Fig 1 visar hur en dagerutkiksplats i princip bör vara utformad, fig 2 hur mörkerutkiksplatser kunna placeras, om manöverbryggan ligger relativt lågt.

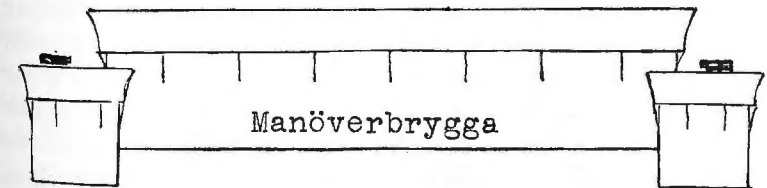

Fig. 2. Mörkerutkiksplatser.

Tyvärn medger inte alla fartygskonstruktioner, att utkiksplatserna utformas på ett tillfredsställande sätt. I många fall måste frågan få en kompromisslösning.

Materielen.

För effektiv utkikstjänst erfordras kikarstativ. Dessa böra vara så konstruerade, att kikarens riktning automatiskt överföres till riktningsgivare för att inte siktat föremål skall

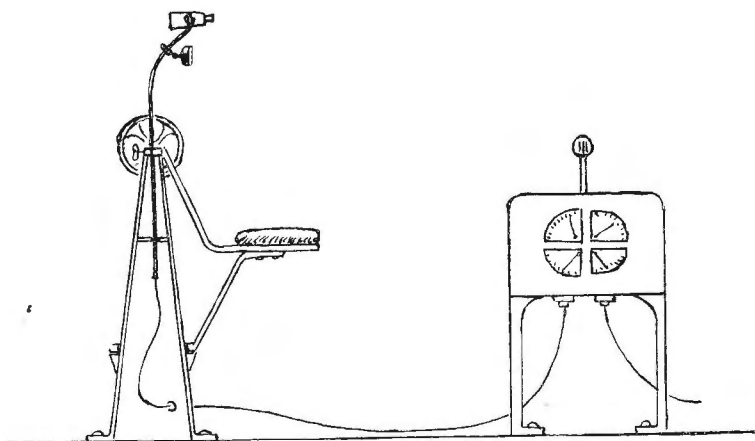

Fig. 3. Kikarstativ och riktningsgivare.

behöva släppas, när riktningen skall varskos. Riktningsgivarna uppsätts samlade på lämplig plats på utkiksbryggan så att utkiksstyrmannen kan ha dem under uppsikt. Utkiken varskor i sin mikrofon siktat föremål och styrmannen tillfogar i sin riktningen. Stativen böra vidare vara så konstruerade, att kikaren är lätt losstagbar och att kikare av olika typer kunna användas. Vid kraftig sjöhävning är stativen oandvändbara. Det är då en fördel, att samma uppsättning kikare kunna användas. En enkel konstruktion av kikarstativ visas i fig 3.

IV. **Luftutkik.**

Luftutkikstjänsten måste fungera utomordentligt snabbt. Det får inte vara några som helst longörer från det utkiken siktat ett fientligt flygplan tills luftvärnet kommer igång. Utkik och luftvärn måste ha ett perfekt samarbete.

Vid luftutkik måste sikten beaktas. Vid god vertikalsikt är det möjligt att med kikare upptäcka fpl på stort avstånd. Vid inskränkt sikt och då molntäcket är lågt, är det viktigt, att så stor sektor som möjligt samtidigt kan överblickas. Utkikarna få då inte använda sina kikare annat än för att identifiera ett siktat fpl. *Luftutkikstjänsten skall smidigt anpassas efter sikten.* Det kan förtjäna påpekas, att fall kunna inträffa, då utkik får bedrivas på olika sätt i olika sektorer.

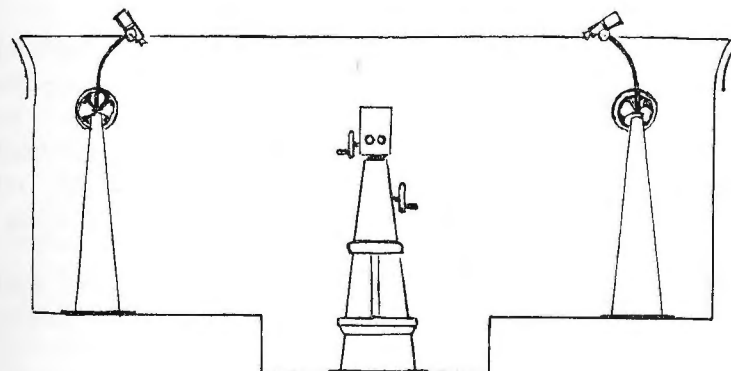

Fig. 4. Luftutkiksbrygga.

Placering.

Liksom övriga utkikar böra luftutkikarna om möjligt placeras koncentrerat och skyddade på en särskild utkiksbrygga. Hur denna kan utföras visas i princip på fig 4. Var den skall placeras är emellertid ett mycket svårlöst problem. Samarbete med luftvärnspjäserna kräver, att den förlägges nära dessa.

Det går inte att placera luftutkikar under riggen. Stag, sejnfall m m fånga blicken. Ögat har benägenhet att ackom-

modera efter de närmast belägna föremålen, särskilt när det inte finns långt bort belägna hållpunkter. Användes kikare, bli svårigheterna större. Då framträda närbelägna föremål suddigt och skymma stora delar av synfältet.

Röken och de varma gaserna från skorstenarna bereda stora svårigheter för luftutkikstjänsten. Det är självklart, att tjock rök skymmer sikten, men även de varma avgaserna från t ex en dieselmotor orsaka sådana ljusbrytningar, att utkik genom dem omöjliggöres.

Att få en idealisk lösning på placeringsproblemet går ej. För varje fartygstyp måste det bli föremål för speciell prövning.

Materiel.

För luftutkik är det i ännu högre grad än för horisontutkik av vikt, att siktat föremål ej släppes, när det rapporteras. Kikarstativ av liknande konstruktion, som tidigare beskrivits, äro nödvändiga. De böra utformas så, att även höjdvinkel överföres till höjdvinkelangivare placerade intill riktningangivaren. Denna typ av stativ är lämplig för utkik i höjdvinklar upp till 45° .

Olika anordningar för att vrida upp synfältet och medgiva bekväm utkiksställning för stora höjdvinklar ha prövats. Fig 5 visar en del sådana anordningar.

Horisontalspegeln är ej praktiskt användbar ombord, framför allt på grund av att den ej går att hålla absolut blank. Utkiksstolen är opraktisk och skrymmande samt dessutom dyrbar i tillverkning. Kikarstativet är utan tvekan den bästa anordningen för utkik i stora höjdvinklar. Då det är viktigt, att synfältet är stort, bör kikaren icke förstora mer än 3—4 gånger, vilket också är tillräckligt. En fördel med kikarstativet är även, att man med vissa anordningar på detsamma kan få kikaren att gå i vissa banor och därigenom får hela utkikssektorn kontinuerligt avspanad så att icke någon del blir utelämnad, vilket annars mycket lätt inträffar.

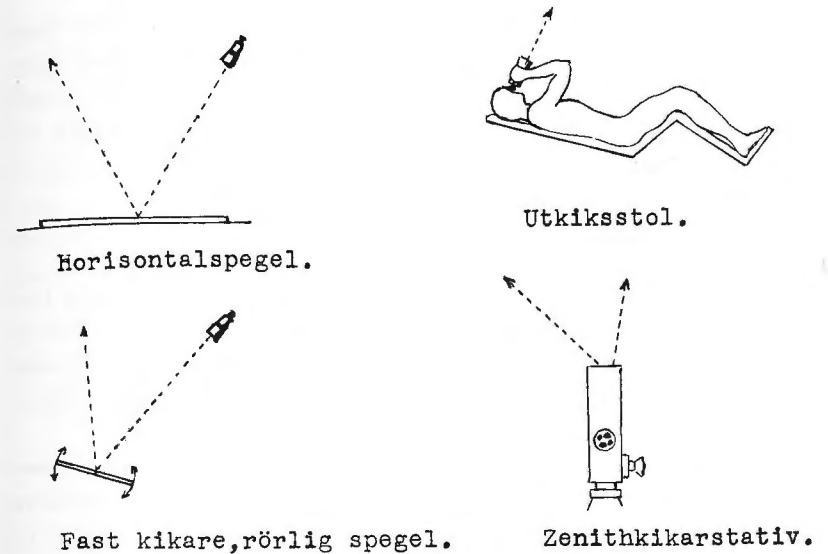

Fig. 5. Anordningar för utkik i stora höjdvinklar.

Akustisk luftutkik.

Ofta under dager och i allmänhet under mörker röjes ankalkande fpl av motorbullret, innan de kunna siktas. Särskilt om vädret är lugnt och fartyget ligger till ankars, kan den akustiska utkiken vara av ett visst värde. För att underlätta inlyssnandet bör »LV-tystnad» iakttagas, när flyganfall kan förväntas. Denna innebär:

- att störande maskiner i största möjliga utsträckning hållas stoppade,
- att rop, högljutt prat, onödigt slammer, rostknackning, blåsning i skepparpipa o s v ej får förekomma,
- att motorbåtar hållas undan från fartyget.

V. Utkikstjänst under mörker eller inskränkt sikt.

För utkikstjänsten under mörker eller vid av andra orsaker inskränkt sikt har tillkomsten av ekoradio, den elekt-

riska utkiken, varit av revolutionerande betydelse. Den kan emellertid inte ersätta den optiska utkiken utan endast komplettera den. Avstånden till upptäckta föremål äro som regel små vid mörker eller tjoeka, varför kravet på snabbhet är mycket stort.

Nattseendet.

Den optiska nattutkikstjänstens resultat står i direkt beroende av utkikarnas förmåga att se i mörker. En utredning av de faktorer, som inverka på nattseendet och de skyddande och förbättrande åtgärder, som kunna vidtagas, torde därför vara av värde.

Tappcellerna i ögat anses vara sinnesceller för stark belysning, stavcellerna för svag. »Gula fläcken» har tappar men saknar stavar. Ögat är alltså under mörker blint i synfältets mitt. Det är en gammal erfarenhet, att ett svagt ljus vid horisonten försvinner, om man stirrar rätt på det. För att det skall återfinnas, får man svepa med blicken fram och tillbaka över det ställe, där ljuset tycktes befinna sig.

Förmågan att se i mörker är mycket känslig för bländning. En kraftig bländning förstör nattseendet för en halvtimme eller mera. Även relativt svagt ljus kan avsevärt nedsätta synförmågan.

Det har vetenskapligt konstaterats, att det långvågiga ljuset, det röda, är minst störande för nattseendet. Det blå är i detta hänseende sämst.

Åtgärder till skydd för nattseendet.

Det är ett oavvisligt krav, att nattutkiksplatser, till vilka även böra räknas manöverbryggor, manöver torn o s v äro så anordnade, att risk för bländning i möjligaste mån elimineras. På dessa platser bör all nattbelysning vara röd och ljusstyrkan kunna regleras till den svagaste användbara. Det är dessutom lättare att avläsa en skala belyst med svagt rött ljus än

med exempelvis blått. För att få bort reflexer från oundgängliga ljuspunkter på färg- och metalltytor böra sådana ytor målas med matt, mörkgrå färg.

På örlogsfartygens bryggor finnas ett otal instrument, av vilka de flesta måste vara belysta på natten. De böra därför vara så konstruerade, att allt onödigt ljus utestänges. Enligt författarens mening böra följande fordringar ställas på instrumenten:

- a) Röd belysning, reglerbar.
- b) Skala och text på matt glas belyst underifrån.
- c) Allt, utom vad som måste ses, övertäckt.

Fig 6 visar exempel på olika konstruktioner.

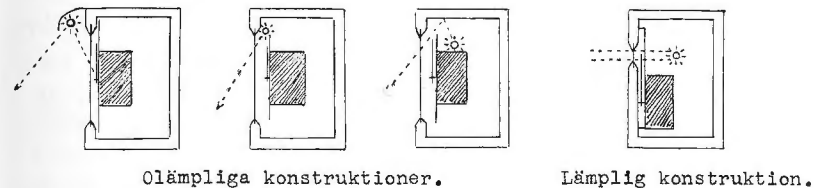

Fig. 6. Belysning av instrument.

I utlandspressen ser man stundom notiser om åtgärder, som vidtagas hos de krigförande för att skydda nattflygarnas mörkerseende. Nattutkikarna på örlogsfartyg böra tas om hand på liknande sätt.

Under minst en timma innan nattutkikarna skola törna till, böra deras ögon skyddas för ljus. Detta sker enklast med mörkröda glasögon av samma typ som bilglasögon så beskaffade, att endast det röda ljuset kan nå ögat. Det är givetvis särskilt viktigt, att vaktens törnfria utkikar bära dessa glasögon under uppehållet mellan törnarna. Alla nattutkikar och i övrigt all personal, som i sin tjänst äro beroende av sitt nattseende, böra tilldelas röda glasögon. Dessa skola alltid finnas till hands för att kunna användas vid t ex fientlig strålkastartändning.

Det är att observera, att det röda glas, som skall användas till nattbelysning och glasögon, måste vetenskapligt undersökas för utrönande av att det endast släpper igenom ljus med den lämpligaste våglängden. En stor del av de röda lampkorpor m m, som nu äro i bruk, fyller icke denna fordran.

VI. Prov, övningar och tävlingar.

Det har länge varit ett önskemål att få *ett system för utrönande av utkiksförmågan* vid uttagning av utkikspersonal samt för anordnande av *övningar och tävlingar* med denna. Det har bl a diskuterats prov i mörkrum för att utröna nattseendet. Ett önskemål är emellertid, *att proven utföras under omständigheter, som äro så lika verkliga förhållanden som möjligt*. Detta önskemål uppfylles med nedan beskrivet system.

Utförande i stora drag.

Utkiksprov (-övning) utföres i stora drag på följande sätt:

Fartyget ligger till ankars. Utkikarna äro utplacerade på lämplig plats på fartyget med 2 m luckor. Varje utkik har strömbrytare till kontrollampa.

Under dager gå målfartyg, visas periskop, skjutes torped m m enligt upp gjort tidsschema och manöverskiss.

Under mörker visas från förskärmat ångslup, som går i banor enligt manöverskiss, ljus av olika färg och styrka enligt tidsschema. Förskärmat fartyg kunna dessutom dirigeras genom området.

Vid upptäckt tändes utkikarna sina kontrollampor. Tiderna protokollföras och sammanställas efter provet. En siffermässig uppgift på varje utkiks prestationer erhålles.

Kontrollanordningar och protokollföring.

Varje utkik har en strömbrytare, som står i förbindelse med en lampa på kontrollbordet. Utkikarna numreras i löpande följd i överensstämmelse med kontrollamporna. Vid upptäckt av föremål tändes utkiken sin kontrollampa och håller den tänd c:a 15 sek. (Vid mörkerprov kan lämpligen upptäckt av ljus anges på detta sätt och av förskärmat fartyg genom blinkningar för att skilja dessa åt).

Vid kontrollbordet finnes följande personal:

- a) *Kontrollant*, som observerar kontrollbordet och varskor, när de olika lamporna tändas.
- b) *Tidtagare*, som anger tiden i min och sek från nolltid vid lampornas tändning.
- c) *Protokollförare*, som i protokoll (Formulär bil 1) antecknar tiden, då lamporna tändas.

I protokollets första kolumn antecknas de tider enligt tidschema, då ljus visas eller då förskärmat målfartyg beräknas kunna siktas för att tjäna som ledning för kontrollanten. I de breda kolumnerna under utkikarnas nr antecknas tid för upptäckt från nolltid och i de smala kolumnerna överskjutande tid från första lamptändning för momentet ifråga. Genom att addera ned denna sistnämnda kolumn erhålles ett siffervärde på varje utkiks prestationer vid övningen eller provet, varvid lågt värde anger relativt god prestation.

Utkikarnas placering.

Vid utplacering av utkikarna iakttages att sådana platser väljes, att förutsättningarna för varje utkik bli så lika som möjligt (synfält, skydd för väder och vind, rök, sot o s v).

Materiel.

För övningar och prov erforderlig *kontrollmateriel* framgår av fig. 8. Beteckningarna ange:

Fig. 7. Mörkerprov på DV, 20 deltagare.

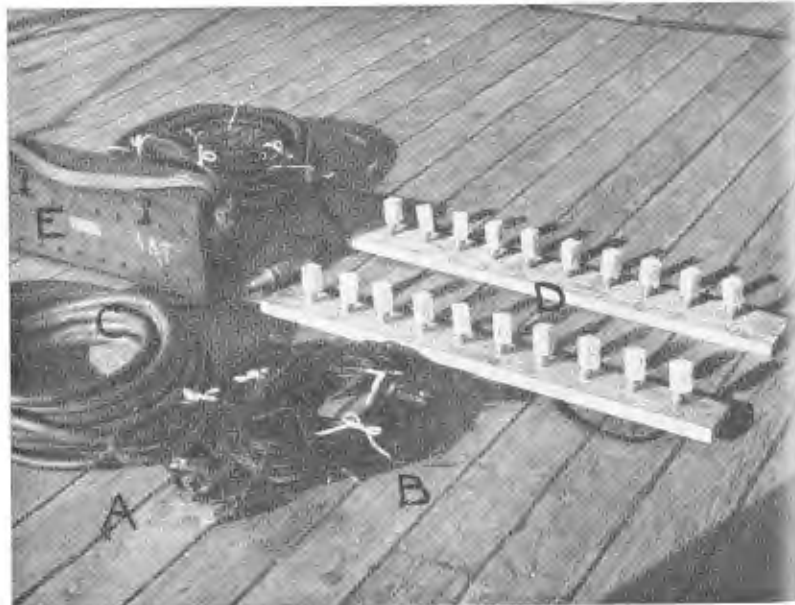

Fig. 8. Kontrollmateriel.

- A. Utkikarnas kontaktklämmor.
- B. Sladdar från dessa.
- C. Samlingskabel.
- D. Kontrollbord med kontrollampor.
- E. Batteri (12 volt).

Fig. 9. Ljusmateriel.

För övningar eller prov under mörker erforderlig *ljusmateriel* för målångslup framgår av fig 9. Beteckningarna ange:

- A. Lampstativ försett med blå, röd och vit lampa.
- B. Instrumenttavla.
 - a. Anslutning till lampstativ.
 - b. Färgväljare.
 - c. Morsenyckel.
 - d. Reostat.
 - e. Anslutning till batteri.
- C. Batteri (12 volt).

Här beskriven materiel är provisorisk. Om systemet visar sig lämpligt, kan den avsevärt förbättras. Så kunna t ex de fel, som nu kunna uppkomma vid protokollföring av tiderna, elimineras genom användande av självregistrerande tidskontrollur som ersättning för systemet med kontrollampor.

Utkiksplatser.

I likhet med kfl:s »mät- och skjutplatser» böra lämpliga platser för utkiksövningar, »utkiksplatser», rekognoceras.

Dagerutkiksplatserna böra ligga i havsbandet och medgiva skydd i såväl militärt som nautiskt hänseende för det fartyg, på vilket övningarna äga rum. Det är önskvärt, att en av väl markerade uddar begränsad sektor på c:a 90° kan erhållas. Hela sektorn bör om möjligt ha fri sjöhorisont. Se exempel fig 10.

Mörkerutkiksplatser förläggas väl skyddade inomskärs i områden fria från lotsleder. Det räcker, om en sektor på c:a 30 grader och med en radie av c:a 50 km kan erhållas. Området bör under natten vara mörkt, d v s ljus från samhällen, enstaka hus eller fyrar få icke synas. Se exempel fig 11.

Det kan visa sig lämpligt att även utföra permanenta anläggningar. Dessa böra i så fall förläggas i närheten av örlogsstationerna för att av dessa kunna utnyttjas vid uttagning av värnpliktiga till utkikar.

Förberedelser och utförande.

Fartyget ankrar i för utkiksplatsen uttagna enslinjer, och varp utlägges för att hindra svajning.

Manöverskisser för målfartygen utarbetas i för platsen ifråga uppgjorda kartor. Med ledning av utkikarnas öghöjd och målfartygens masthöjder uträknas för *dagerövning* de absoluta siktbarhetsgränserna. Dessa utlägges i kartan. Med hänsyn till sikten och med ledning av dessa gränser utläggas fartygens banor (se fig 10). För deltagande ubåtar utläggas

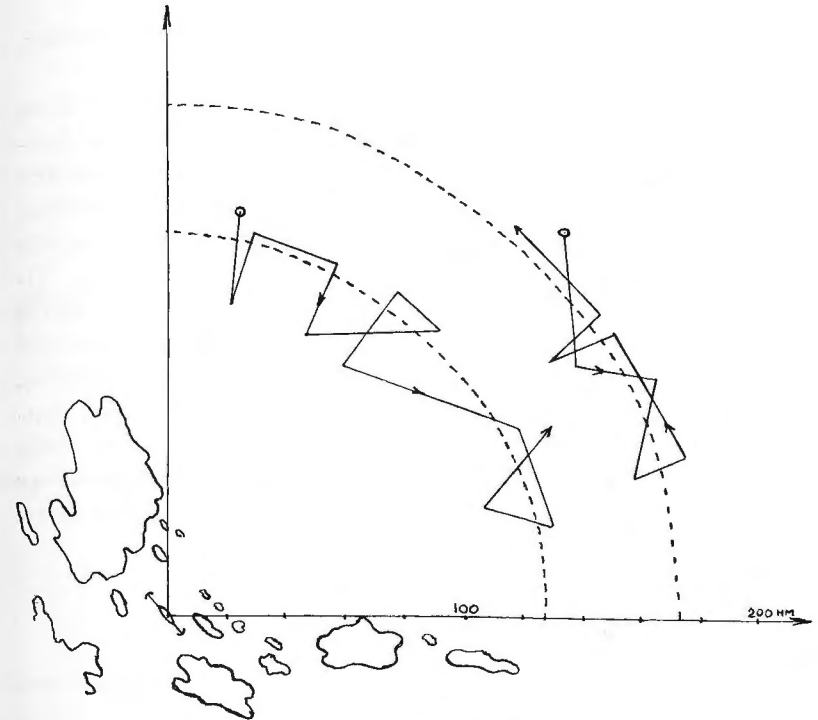

Fig. 10 Dagerutkiksplats.

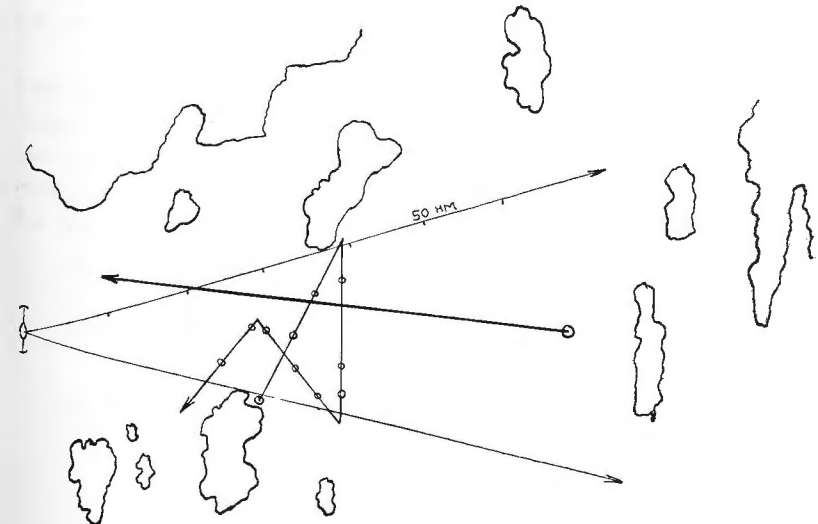

Fig. 11. Mörkerutkiksplats.

banor för gång i u-läge med periskopet uppe, torpedbanor, platser för luftskott, oljefläckar o s v.

Före *mörkerövning* utrönes praktiskt de olika ljusstyrkor, enligt reostatens gradering, som äro lämpliga för olika ljusfärg på olika avstånd. En tabell uppgöres för dessa värden för var tionde hm. Manöverskisser utarbetas. Ett tidsschema (se bil 2) upprättas i anslutning till manöverskissen angivande tider, då ljus skall visas samt dettas karaktär och styrka. Tiderna antecknas även i protokollet. Order om, att all trafik av flottans fartyg och båtar i området under tiden för övningen är förbjuden, bör utfärdas. Deltagande utkikar instrueras. Finnes uk-förbindelse med målfartygen gives nolldtid på denna. Annars jämföras före övningen alla klockor, som skola användas, eller också ställas de efter tidssignal. Det är av stor vikt, att tiderna hållas noga. Utkikarna övervakas så att ej någon korrespondens dem emellan äger rum.

Övningar, prov och tävlingar.

Enligt ovan beskrivet system kunna såväl *övningar* som *prov* och *tävlingar* anordnas. Vid tävlingar böra extra poäng ådömas för felaktig angivning, att föremål siktats (särskilt vid mörkerövning är det vanligt, att utkikarna inbilla sig se ljus). Systemet kan även användas för övningar m m för luftutkikar.

Under gång till sjöss bör möjligheterna till övning med utkikarna utnyttjas. På lämplig plats ombord samlas samtliga horisont- och vattenutkikar, och under direkt kontroll av befäl bedrives utkiks- och indentifieringsövningar. Särskilt böra sådana tillfällen, då flera av flottans fartyg äro till sjöss inom samma övningsområde, utnyttjas.

Å. Larson.

PROTOKOLL NR 3.

Nattutkiksprov B: 1 å DV den 17 september 1943.

Nolldtid kl 2100 (Obs. klockorna ställda efter tidssignal).

Ljusets karaktär och lystid enl tidsschema	Utkikens nr:									
	11		12		13		14		15	
		+		+		+		+		+
0700—0715 G10	0707	3	0705	2	0703	0	0710	7	0705	2
0900—0915 R9	0907	2	0910	5	0905	0	0906	1	0905	0
1200—1215 V8	1205	1	1206	2	1205	1	1207	3	1204	0
1500—1515 R9	1501	0	1502	1	1502	1	1503	2	1501	0
1900—1915 G10	1907	3	1908	4	1904	0	1907	3	1905	1
2100—2115 R9	2106	4	2102	0	2104	2	2107	5	2105	3
2400—2415 G10	2407	3	2405	1	2405	1	2406	2	2404	0
2500—2515 G10	2510	5	2508	3	2505	0	2508	3	2507	2
2700—2715 V9	2708	0	2712	4	2711	3	2710	2	2712	4
3400—3415 R10	3405	2	3405	2	3405	2	3403	0	3404	1
3600—3615 V8	3609	6	3613	10	3604	1	3603	0	3606	3
3700—3715 G9	3707	5	3711	9	3702	0	3706	4	3702	0
Summa		34		43		11		32		16

Bilaga 2.

TIDSSCHEMA.

Nattutkiksprov B: 1 å DV den 17 september 1943.

Nolltid kl 2100 (Obs. klockorna ställda efter tidssignal).

Tid	Karaktär	Styrka	Tid	Karaktär	Styrka
2107	G	10	2134	R	10
2109	R	9	2136	V	8
2112	V	8	2137	G	9
2115	R	9			
2119	G	10			
2121	R	9			
2124	G	10			
2125	G	10			
2127	V	9			

Förteckning

å

under tiden 1—30 november 1944 nyinkomna böcker
i marinstabens bibliotek.

Förf:ns namn	Bokens titel
Blomgren, Axel S. American Corona, H. C. (Pseud) Statistiska Centralbyrån	Lärobok i sjömanskap. Gbg 1944. Aircraft (broschyr). London u. å. Atlantdeklarationen. Sthlm 1944. Årsbok för Sveriges kommuner 1944. Sthlm 1944.
Försvarsstabens krigs- historiska avdelning Holmberg, Thure och Zachrisson, Björn The Admiralty	Slaget vid Femern 1644 13/10 1944. Utg. av Sjöhistoriska Samfundet. Uppsala 1944. Skjutskiicklighet och skjutteknik. Sthlm 1944. The Mediterranean Fleet, Greece to Tripoli. The Admiralty account of naval opera- tions: April 1941—Jan. 1942. London 1944.
Bolin, Sture	Det ensidiga våldet. Spelet om krig och fred 1938—1939. Lund 1944.
Hammarsjö, Anders	Partisankriget. Världspolitikens dagsfrå- gor nr 6 1944. Utrikespolitiska institu- tets broschyrserie. Sthlm 1944.
Försvarsdepartementet, tillkallade utred- ningsmän	Betänkande med förslag rörande meritbe- räkning m m för befälsutbildade värn- pliktiga. Statens offentliga utredningar 1943: 47. Sthlm 1943.
Chefen för försvars- staben och bevak- ningsinspektören	Allmänna anvisningar rörande in- och ut- passeringskontrollen beträffande anlägg- ning, inrättning, fartyg, luftfartyg el- ler område av betydelse för försvarsvä- sendet eller folkförsörjningen. Sthlm 1944.

Förf:ns namn	Bokens titel
Försvarets civilförvaltning	Föreskrifter för redovisning av kostnader för internerad personal och tillvaratagen utländsk krigsmateriel. Sthlm 1944.
1942 års underbefäls- utredning Lgo 2584/1944	Betänkande med förslag angående långtjänstunderbefäl. Sthlm 1944.
Stitt, George, cdr R. N.	Underhållstjänstinstruktion för lägre förband (Uhl Förband) Del IV. Fältposttjänst. Sthlm 1944.
Riess, Curt	Under Cunningham's Command. London 1944.
Grew, Joseph C.	The Nazis to underground. A startling expose of how the Germans are planning for the World War III. New York 1944.
Josephs, Ray Jordanoff, Assen	Ten years in Japan. A contempory record drawn from the diaries and private and official papers of J. C. Grew USA:s ambassador to Japan 1932—1942. New York 1944.
Burton, Earl	Argentine Diary. New York 1944.
Pratt, Fletcher	Illustrated Aviation Dictionary. New York 1942.
Cave, Hugh B.	By Sea and by Land. The story of our Amphibious Forces. New York 1944.
Morris, C. G. and Cave, Hugh B.	The Navy's War. A graphic account of the great battles in which the U. S. Navy turned from defence to attack in this war. New York 1944.
Ageton, Arthur A, Cdr U. S. N.	Long were the nights. The Saga of PT Squadron »X» in the Solomons. New York 1944.
Fetridge, William Harrison, Lt USNR	»The Fightin'est Ship». The story of the cruiser Helena. New York 1944.
D:o	Naval Leadership and the American Blue-jacket. New York 1944.
Bartholomews	The Navy Reader. New York 1943.
	The second Navy Reader. New York 1944.
	Route Chart of the World. London 1942.

Förf:ns namn	Bokens titel
Philips King, Ernest J, Admiral, C. in C. U. S. Fleet and Chief of Naval Ope- rations	War map of Europe. London 1943. Our Navy at War. Official Report covering combat operations up to March 1944. Washington 1944.
Flygvapnet Svensk Flygkalender	Lärobok i instrumentflygning. Sthlm 1944. Utgiven av Svenska Aeroklubben och tidskriften Flyg. Sthlm 1944.
Thyssen, Fritz	Jag betalade Hitler. Översättning. Sthlm 1942.
Svahnström, Bertil Heiden, Konrad	Hakkorsets tidevarv. Sthlm 1944. Der Führer. Hitlers väg till makten. Översättning. Sthlm 1944.
Lgo 3493/1944	Luftvärnsreglemente (LvR) del III, H: 2 150 cm strålkastare m/37 (LvR III H: 2). Sthlm 1944.
Svenska Historiska Föreningen	Historisk Tidskrift 1944, häfte 3. Sthlm 1944.
Statens Meteorologisk- Hydrografiska Anstalt	Beräkning av de karakteristiska avrinningsvärderna i vattendrag med icke känd avrinning. Sthlm 1943.
D:o	De svenska vattendragens arealförhållanden. 8. Dalälven m fl. Sthlm 1943.
Krantz, Claes Claesson, Carl-Erik	Med seglande skepp. Sthlm 1944.
King, Ernest J.	Giganters brottning i Stilla Havet. Sthlm 1944.
När, Var, Hur? Pflögling, Ernst	Förenta Staternas flotta i krig. Officiell rapport av amiral E. J. King, omfattande tiden till den 1 mars 1944. (Med tillägg daterat 1 sept. 1944). Sthlm 1944. Aktuell uppslagsbok 1945. Sthlm 1944. Det tyska storrummet. Utgiven av Utrikespolitiska Institutet. Sthlm 1943.

